

6
w Gdańsku
lat

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

Rozwijanie autonomii w edukacji formalnej

Wesołych Świąt

Szanowni Państwo,

*z okazji zbliżających się Świąt Wielkanocnych
życzenia wszelkiej pomyślności, pogody ducha
oraz wielu niezapomnianych świątecznych chwil
pełnych wiosennej i rodzinnej atmosfery*

składają

*dyrekcja oraz pracownicy
Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku*

Spis treści

	<i>W najbliższym czasie w CEN</i> 4
FORUM OŚWIATOWE	<i>Efektywny system edukacji a Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020</i> 5 Kamila Ochędzan
WOKÓŁ NAS	<i>Relacja z wizyty studyjnej w Finlandii</i> 7 Stanisława Gurbowicz <i>Świadomy nauczyciel, czyli nowoczesna kadra edukacyjna w powiecie tczewskim</i> 10 Wojciech Włoch <i>Bursa placówką promującą zdrowie. Cz. 2</i> 12 Jan Bruski <i>„Niekórtzy lubią poezję...”</i> 15 Jolanta Wdowiak
REFORMA PROGRAMOWA	<i>Kulturotwórcza rola bibliotek szkolnych</i> 16 Elwira Worzała <i>Nie co dzień trafia się tak wyjątkowa książka</i> 18 Anna Konkolewska
ROK BEZPIECZNEJ SZKOŁY	<i>Nauczyciel jako mediator w sporach uczniowskich</i> 19 Anna Kasicka-Kłós
BADANIA I ANALIZY	<i>Techniki badawcze w badaniach społecznych. Ankieta a wywiad kwestionariuszowy</i> 23 Sławomir Sieradzki <i>Wchodzenie w dorosłość</i> 24 Marta Butkiewicz, Beata Zdrowowicz
DOŚWIADCZENIA I KONKRETY	<i>Wspomnienie obchodów Jubileuszu CEN w Gdańsku</i> 27 Beata Zdrowowicz <i>Rozwijanie autonomii w edukacji formalnej – perspektywa międzynarodowa</i> 31 Joanna Aleksandrowicz, Małgorzata Bukowska-Ulatowska, Mirosława Janowska <i>Developing autonomy In the formal education system – international perspective</i> 36 Joanna Aleksandrowicz, Małgorzata Bukowska-Ulatowska, Mirosława Janowska <i>Współpraca i aktywność międzynarodowa CEN w Gdańsku w temacie „Małe języki” w edukacji. Cz. 1: Kierunek – FRYZJA</i> 39 Renata Mistrz
O TYM SIĘ MÓWI 43
BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA	<i>Dyrektor szkoły jako lider edukacyjny. Cz. 1</i> 44
WYWIAD	<i>Rozmowa ze Stanisławem Szymbalskim producentem filmu „Baczyński”</i> 47

CENne informacje

WYDAWCA PISMA:

Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku, al. gen. J. Hallera 14,
80-401 Gdańsk
tel.: (58) 34 04 100 (centrala);
(58) 34 04 110 (sekretariat)
fax: (58) 34 10 763, www.cen.gda.pl
e-mail: edukacjapomorska@cen.gda.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

Beata Symbor
– redaktor naczelna
Małgorzata Bukowska-Ulatowska
– z-ca redaktor naczelnej
Ewa Kalińska
Joanna Aleksandrowicz
Kamila Ochędzan
PROJEKT GRAFICZNY – Beata Kwaśniewska
DRUK – Dorota Gmerek
KOLPORTAŻ – Anna Szabłowska
WSPÓŁPRACA:
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
w Gdańsku

GDAŃSK

Biuletyn Centrum
Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku

Organ prowadzący:
Samorząd Województwa
Pomorskiego

Placówka posiada
akredytację – decyzja
Pomorskiego Kuratora Oświaty
w Gdańsku nr 17/2006
z dnia 27.03.2006 r.

Placówka wpisana do rejestru
instytucji szkoleniowych
Wojewódzkiego Urzędu Pracy
w Gdańsku
pod nr ewidencyjnym
2.22/00057/2007

PUBLIKUJ W „EDUKACJI POMORSKIEJ”

Redakcja czasopisma serdecznie zaprasza do współpracy partnerów indywidualnych i instytucje, podejmujących aktywne działania na rzecz środowiska oświatowego regionu oraz zachęca do nadsyłania ciekawych artykułów do „Edukacji Pomorskiej” na adres:
edukacjapomorska@cen.gda.pl.

Przesłanie pracy ze swoimi danymi uznaje się za jednoznaczne z wyrażeniem zgody na publikację drukowaną i elektroniczną oraz przetwarzanie danych osobowych (tj. imienia i nazwiska, adresu do korespondencji oraz miejsca pracy) dla potrzeb redakcji pisma, zgodnie z art. 23 ust. 1. pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 133, poz. 883 z późn. zm.), a twórca tym samym oświadcza, że jest autorem pracy, a jego prawa nie są ograniczone i nie łamie on praw osób trzecich.

Teksty powinny być zapisane w formacie word 97-2000 w pliku o nazwie będącej tytułem artykułu, czcionką Times New Roman – 12 pkt., bez wprowadzania zabiegów edytorskich (wcięć, interlinii, wyrównywania do prawego marginesu, ręcznego przenoszenia wyrazów, łamania na szpalty itp.), z zachowaniem układu treści: autor (kursywa/bold) i instytucja/funkcja (kursywa), tytuł (bold), tekst (normal), bez podwójnych spacji. Przypisy bibliograficzne należy opracowywać wg postanowień norm: PN-ISO 690: 2002 oraz PN-ISO 690-2: 1999, pamiętając o obowiązku podawania wydania i ISBN-u. Ilustracje, zdjęcia należy dołączyć w osobnych plikach, w formacie jpg, tif lub eps oraz opisać, co przedstawiają i kto jest ich autorem.

Redakcja zastrzega sobie prawo do dokonywania skrótów, poprawek językowych i stylistycznych, a także ewentualnych zmian w proponowanych tytułach, a ponadto nie zwraca materiałów niezamówionych i nie odpowiada za treść ogłoszeń reklamowych. ■

W NAJBLIŻSZYM CZASIE W CEN

- Trwa nabór na konferencję *Dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnego rynku pracy*, która odbędzie się 13 marca 2013 r. w godzinach od 10.00 do 14.00 w Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku (al. gen. J. Hallera 14, sala 318). Celem głównym spotkania jest wspieranie jednostek samorządu terytorialnego, dyrektorów szkół i placówek oświatowych oraz nauczycieli w dostosowaniu oferty kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnego rynku pracy.
- Wydawnictwo Nowa Era i Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku serdecznie zapraszają nauczycieli edukacji dla bezpieczeństwa z gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych na konferencję *Zagrożenia i wyzwania dla bezpieczeństwa*. Odbędzie się ona 20 marca 2013 r. o godzinie 15.00 w siedzibie CEN w Gdańsku (al. gen. J. Hallera 14, sala 318). Potwierdzenie udziału w konferencji należy zgłaszać telefonicznie do 19 marca 2013 roku, dzwoniąc w godzinach od 18.00 do 19.00 pod numery 58 721 48 00 lub 801 88 10 10.
- 21 marca 2013 roku w godzinach od 15 do 18 nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej, języka polskiego i matematyki będą mogli uczestniczyć w seminarium *Jak wykorzystać wyniki badań międzynarodowych i ogólnopolskich do poprawy jakości kształcenia w szkole podstawowej*. Organizatorem spotkania jest CEN w Gdańsku. Podczas spotkania zostaną omówione wyniki Ogólnopolskich Badań Umiejętności Trzecioklasistów, badań międzynarodowych TIMSS i PIRLS 2011. Program seminarium przewiduje także warsztaty w grupach przedmiotowych.

FORUM OŚWIATOWE

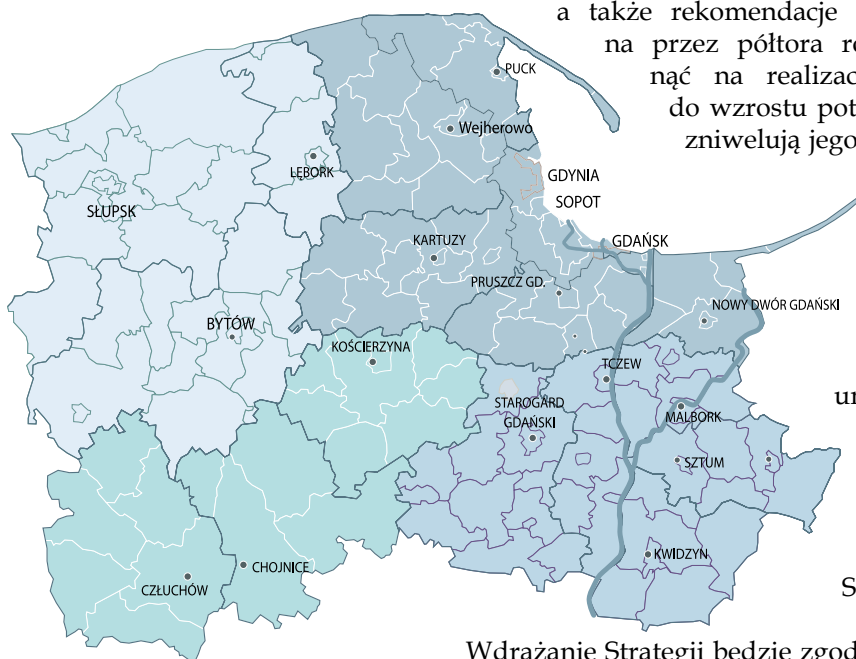
Efektywny system edukacji a Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

Kamila Ochędzan
specjalista CEN ds. informacji
pedagogicznej

Sejmik Województwa Pomorskiego 24 września 2012 roku przyjął „Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020”.^{*} Aktualizacja dotychczasowej wersji dokumentu była jednym z kluczowych zadań Samorządu Województwa w latach 2011 oraz 2012. Na obecny kształt dokumentu wpłynęły uwagi i wnioski zgłaszane podczas konsultacji społecznych, kilkudziesięciu konferencji i spotkań,

a także rekomendacje z ocen eksperckich. Aktualizowana przez półtora roku Strategia ma znacząco wpłynąć na realizację działań, które przyczynią się do wzrostu potencjału województwa pomorskiego, zniwelują jego deficyty rozwojowe, wyjdą naprzeciw programom wspólnotowym i prawodawstwu wspólnotowemu, jak również uwzględnią aktualne tendencje oraz potrzeby społeczne i gospodarcze regionu. W tym kontekście rolę Samorządu Województwa będzie

umacnianie pozycji konkurencyjnej województwa, przeciwdziałanie pogłębianiu się dysproporcji wewnątrz regionu i zapewnienie stabilnych podstaw jego długotrwałego i bezpiecznego rozwoju” [cyt.za: SRWP, s. 24].

Wdrażanie Strategii będzie zgodne z ogólnymi zasadami prowadzenia polityki rozwoju, takimi jak:

- zrównoważony rozwój (poprawa poziomu życia mieszkańców przez równowagę przestrzenną, ekologiczną i społeczną),
- subsydiarność [pomocniczość] regionalna (Samorząd Województwa realizuje tylko te zadania, które nie mogą być skutecznie wdrażane na szczeblu lokalnym),
- programowanie rozwoju (Strategia jako podstawa do uruchomienia nowych narzędzi rozumianych między innymi jako skoordynowane grupy programów realizowanych we współpracy z instytucjami lokalnymi, krajowymi lub europejskimi),
- sprawność administracji (efektywne i skuteczne działanie administracji, przejrzyste podejmowanie decyzji, dobra współpraca, zaspokajanie potrzeb obywateli).

Zasady prowadzenia polityki rozwoju obowiązują wszystkie podmioty zaangażowane w realizację SRWP. Wyżej wymienione reguły ściśle wiążą się z zasadami realizacji Strategii, które warunkują rozwój regionu w perspektywie najbliższych siedmiu lat. Określają one kryteria horyzontalne brane później pod uwagę na poszczególnych etapach oceny i weryfikacji programów lub konkursów ogłaszanych w ramach Strategii.

Do zasad horyzontalnych (realizacji) należą:

1. Zasada wielopoziomowego zarządzania i partnerstwa (kryterium

- partnerstwa i partycypacji społecznej, kryterium partnerstwa publiczno-prywatnego);
2. Zasada tematycznego i terytorialnego ukierunkowania interwencji (kryterium lokalizacji i przestrzennego oddziaływania), z uwzględnieniem Obszarów Strategicznej Interwencji aktualizowanych co kilka lat;
 3. Zasada racjonalnego gospodarowania przestrzenią (kryterium jakości przestrzeni);
 4. Zasada korzystnego oddziaływania na środowisko (kryterium efektu środowiskowego);
 5. Zasada promowania zatrudnienia (kryterium wzrostu zatrudnienia);
 6. Zasada promowania postaw obywatelskich (kryterium wzrostu świadomości obywatelskiej);
 7. Zasada równości szans, niedyskryminacji i integracji społecznej (kryterium potrzeb grup defaworyzowanych i wykluczonych);
 8. Zasada inteligentnej specjalizacji (kryterium specjalizacji regionalnej). Szczególna uwaga będzie skupiona w tym przypadku na branżach o największym potencjale rozwoju, istotnych i charakterystycznych dla gospodarki regionu;
 9. Zasada ukierunkowania na innowacje (kryterium innowacyjności). Oznacza między innymi nowoczesne ukierunkowanie na realizację procesów gospodarczych, upowszechnianie innowacyjnych i kreatywnych technologii oraz rozwiązań społecznych skoncentrowanych między innymi na edukacji i rynku pracy;
 10. Zasada wymiaru cyfrowego (kryterium cyfryzacji). SRWP pozwoli na wdrażanie programów budujących społeczeństwo informacyjne, w tym wzmacniające kompetencje cyfrowe mieszkańców.

Na poszczególnych etapach realizacji Strategii, w zależności od jej celów, Samorząd Województwa może pełnić role inwestora, koordynatora i lidera działań rozwojowych lub ich inspiratora.

Zasadnicze dla województwa obszary rozwoju definiują trzy cele strategiczne:

1. Nowoczesna gospodarka – atrakcyjna inwestycyjnie, turystycznie i naukowo; kreatywna, oparta na wiedzy i efektywnie wykorzystująca potencjał rozwojowy oraz unikatowe walory regionu;
2. Aktywni mieszkańcy – przedsiębiorczy, podnoszący swoje kompetencje, aktywni na rynku pracy, twórczy i aktywni społecznie, umacniający tożsamość regionalną, wpływający na efektywność i jakość działań instytucji publicznych;
3. Atrakcyjna przestrzeń – między innymi tworzą-

ca mocne podstawy rozwoju przez wychodzenie naprzeciw długoterminowym potrzebom w zakresie systemu transportowego i energetycznego, właściwie i efektywnie wykorzystująca zasoby przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe.

W ich granicach wyznaczono dziesięć celów operacyjnych oraz trzydzieści pięć kierunków działań. **Po szczególne cele determinują wyzwania strategiczne dla województwa pomorskiego. Są to:**

- zatrudnienie i stan zdrowia mieszkańców,
- usługi edukacyjne i konkurencyjność uczelni,
- powiązania gospodarcze,
- kapitał społeczny i tożsamość regionalna,
- dostępność transportowa,
- obszary o nie w pełni uruchomionych potencjałach,
- dostęp do usług publicznych,
- bezpieczeństwo energetyczne i ekotechnologie,
- zarządzanie przestrzenią,
- zdolność instytucjonalna.

Nowoczesna gospodarka skoncentruje się na trzech celach operacyjnych wspierających wysoką efektywność przedsiębiorstw, konkurencyjne szkolnictwo wyższe oraz unikatową ofertę turystyczną i kulturalną. Cel strategiczny atrakcyjna przestrzeń będzie zmierzał do budowania sprawnego systemu transportowego, bezpieczeństwa i efektywności energetycznej, dobrego stanu środowiska. Strategię aktywnych mieszkańców skonkretyzują cele operacyjne ukierunkowane na wysoki poziom zatrudnienia, wysoki poziom kapitału społecznego, efektywny system edukacji oraz lepszy dostęp do usług zdrowotnych. **Cel operacyjny 2.3 (efektywny system edukacji) będzie wdrażany zgodnie z trzema kierunkami działań, takimi jak:**

- zapewnienie wysokiej jakości edukacji na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym,
- poprawa dostępu do edukacji przedszkolnej i zorganizowanych form opieki nad dziećmi do lat 3,
- rozwój systemowego wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (w tym szczególnie uzdolnionych).

W granicach celu 2.3 Samorząd Województwa zobowiązał się między innymi do uruchomienia regionalnego wsparcia szkół uwzględniającego także doskonalenie nauczycieli, utworzenia regionalnego systemu badania losów absolwentów na wszystkich etapach edukacji, zbudowania mechanizmu współpracy uczelni ze szkołami i placówkami edukacyjnymi, uruchomienia regionalnej sieci dialogu edukacyjnego opartego na radach oświatowych oraz wdrożenia regionalnego systemu wsparcia uczniów

o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Głównymi narzędziami realizacji Strategii oraz działań programowych i planistycznych Samorządu Województwa w procesie jej wdrażania będą **Regionalne Programy Strategiczne (RPS)**. Skoncentrują się one na sześciu obszarach tematycznych:

- rozwój gospodarczy,
- atrakcyjność turystyczna i kulturalna,
- aktywność zawodowa i społeczna (tu m.in. edukacja),
- ochrona zdrowia,
- transport,
- energetyka i środowisko.

RPS będą miały znaczący wpływ na kształt programów operacyjnych ogłaszanych na poziomie Samorządu Województwa oraz na planowanie wydatków rozwojowych w budżecie wojewódzkim. Ramowy harmonogram prac nad programami zakłada zakończenie działań nad opracowaniem projektów wstępnych w marcu 2013 roku. Ostateczne wersje projektów zostaną zaprezentowane w lipcu 2013, ich ogłoszenie poprzedzą kilkumiesięczne konsultacje społeczne. W procesie aktualizacji Strategii utworzono serwis informacyjny dostępny pod adresem strategia2020.pomorskie.eu.

Literatura cytowana:

„Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020”. Gdańsk 2012.

Relacja z wizyty studyjnej w Finlandii

*Stanisława Gurbowicz
wizytator Kuratorium
Oświaty w Gdańsku*

W marcu 2012 r. uczestniczyłam w wizycie studyjnej w Finlandii, poświęconej systemowi edukacji tego państwa, a zorganizowanej w ramach programu „Uczenie się przez całe życie”. W skład grupy odwiedzającej Finlandię wchodziły osoby pełniące różne funkcje związane z oświatą w Europie: nauczyciele, dyrektorzy szkół, wykładowcy uczelni kształcących nauczycieli, przedstawiciele nadzoru pedagogicznego oraz organizacji pozarządowych z Niemiec, Francji, Szwajcarii, Czech, Turcji, Węgier, Irlandii, Wielkiej Brytanii i Polski.

Tematem przewodnim wizyty był fiński system edukacyjny oraz kształcenie studentów kierunków nauczycielskich. Podczas wizyty uczestniczyliśmy w obserwacji lekcji, panelach dyskusyjnych z dyrektorami i nauczycielami szkół, prezentacjach dotyczących systemu oświaty w Finlandii oraz edukacji w krajach reprezentowanych przez uczestników wizyty. Ponadto, zwiedziliśmy kilka szkół oraz University of Eastern Finland – uczelnię przygotowującą studentów do pracy w charakterze nauczyciela, a także poznaliśmy nieco Finlandię i jej ciekawą historię. Wizyta odbywała się w mieście Joensuu, na północnym-wschodzie Finlandii, gdzie pomimo 2-metrowych zasp śniegu oraz mrozu (ok. -10 C), przywitano nas bardzo serdecznie i ciepło.

Szkoły z drewna i szkła

W ramach wizyty mieliśmy okazję zwiedzić szkoły w Joensuu (Tulliportti School, Länsikatu School, Lyseo Comprehensive School) oraz w najbliższej okolicy (Heinävaara School), odpowiedniki naszych szkół: podstawowej, gimnazjum i liceum.

Fot. S. Gurbowicz

Odwiedzone przez nas budynki szkolne charakteryzują się nowoczesną architekturą, prostotą i funkcjonalnością, powszechna jest obecność elementów drewnianych, często spotykanych w architekturze Finlandii. Wnętrza szkół, które widziałam, różnią się od polskich przede wszystkim organizacją szkolnej przestrzeni. W fińskich szkołach dominuje otwarta przestrzeń, w centrum znajduje się biblioteka dostępna dla wszystkich dzieci oraz sofy i krzesła służące odpoczynkowi. Z kolei klasy są znakomicie wyposażone w sprzęt i pomoce dydaktyczne.

Szczególnie zapadła mi w pamięć mała wiejska szkoła mieszcząca się w okolicy Joensuu, zbudowana całkowicie z drewna i szkła. Przestrzeń zorganizowano tam podobnie, jak we wcześniej zwiedzanych szkołach, jednak to, co świadczyło o wyjątkowości tej placówki, to wyjątkowa przestronność i dużo światła, także wszechobecny zapach drewna – podstawowego materiału wykorzystanego we wnętrzu szkoły.

Kształcenie kompetencji przyszłych nauczycieli

Przyszli nauczyciele są kształceni na University of Eastern Finland, a szkoły, które odwiedziliśmy, przygotowują studentów praktycznie do rozpoczęcia pracy w zawodzie. Praktyki studenckie, realizowane w różnym wymiarze, w zależności od roku studiów (np. 30 godzin na I roku), odbywają się pod nadzorem nauczyciela i polegają najpierw na obserwacji lekcji, a później na ich przygotowywaniu i prowadzeniu oraz dyskusji z opiekunem praktyki i innymi studentami na temat jakości prowadzonych zajęć. Nauczyciel i studenci obserwujący lekcje rozmawiają ze sobą na temat sposobu realizacji zajęć, w tym

zastosowanych metod pracy, co służy – w opinii wszystkich uczestników praktyk – podniesieniu jakości procesu nauczania. Obserwowanie zajęć jest powszechnym zwyczajem w szkole, w której gościliśmy, a która należy do specjalnego Campusu Uniwersytetu Eastern w Joensuu, kształcącego nauczycieli. Podczas praktyk w szkole, studenci przygotowują portfolio, w którym gromadzą dokumentację z obserwowanych oraz prowadzonych zajęć, w tym oceny ww. lekcji, a także oceny wystawione przez opiekunów praktyk.

Organizacja procesu edukacyjnego

W Finlandii uczniowie idą do szkoły w wieku 7 lat, wcześniej mogą również uczęszczać do przedszkoli prowadzonych przez lokalne władze. Obowiązek szkolny trwa do 16 roku życia, ale prawie wszyscy uczniowie kontynuują naukę w liceum ogólnokształcącym lub szkole przygotowującej do wykonywania zawodu. Liczba godzin zajęć i dni zajęć w roku szkolnym jest ogólnie określona. Dzieci uczą się w klasach niezbyt licznych, a w tych, które miałam okazję odwiedzić, nie było więcej niż 18-24 dzieci, w młodszych klasach jeszcze mniej. Niektóre zajęcia, np. realizacja projektów, odbywa się w mniejszych grupach, z wykorzystaniem pracowni komputerowej lub centrum multimedialnego. Uczniowie mają do dyspozycji również bardzo dobrze wyposażone pracownie do prac ręcznych – np. dzieci 8-letnie przy pomocy piły do drewna samodzielnie mogły wycinać wyrysowane na kawałku drewna elementy. Uczniowie na zajęciach siedzą w tradycyjnie ustawionych ławkach lub przy stolikach umożliwiającym wspólną pracę w grupie 4- lub 5-osobowej.

Fot. S. Gurbowicz

Fot. S. Gurbowicz

Proces dydaktyczny jest stale monitorowany i ewaluowany. W ciągu roku szkolnego i na jego zakończenie uczniowie dostają od nauczyciela informację, jakie zrobili postępy, a nad czym muszą popracować, uzyskują również oceny podsumowujące rok pracy. Skala ocen jest 10-stopniowa, dany przedmiot zaliczają oceny od poziomu: 4 (wystarczający) do 10 (doskonały). Świadectwo uczeń otrzymuje dopiero po ukończeniu całego etapu kształcenia.

Przeprowadzone przez nas obserwacje lekcji, m.in. fińskiego i angielskiego, pozwalają stwierdzić, że fiński uczeń jest rzeczywiście aktywnym i zaangażowanym uczestnikiem procesu edukacyjnego. Wyjątkowo duży nacisk położony jest na wsparcie ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Na lekcjach panuje porządek, a aktywność dzieci jest zorientowana na realizację nauczanych treści. Uczniowie wyróżniają się wysokim poczuciem własnej autonomii i asertywnością. To, co wyróżnia odwiedzane szkoły, to wzajemny szacunek i akceptacja pomiędzy nauczycielem a uczniem oraz bardzo dobra atmosfera, sprzyjająca uczeniu się i osiągnięciu wysokich wyników.

Nadzór pedagogiczny

Organizacja nadzoru pedagogicznego w Finlandii różni się od rozwiązań przyjętych w Polsce. Nadzór nad nauczaniem sprawują przede wszystkim sami nauczyciele, prowadząc wzajemną obserwację i dążąc do osiągnięcia jak najwyższej jakości nauczania. Wspólnota celów i realizowanych zadań pozwala na odpowiedzialne kształtowanie procesu edukacji, nastawionego na aktywność i zaangażowanie ucznia. Dbałość o jakość nauczania, właściwe motywowanie ucznia do nauki i wyzwalanie jego naturalnej aktywności przynosi fińskim szkołom wysokie wyniki. Odpowiedzialność za realizację podstawy programowej oraz nadzór nad procesem edukacyjnym w równym stopniu spoczywa na lokalnych władzach, jak i na samych nauczycielach.

Źródła sukcesu edukacyjnego

Efektywność fińskiego systemu oświaty jest wynikiem m.in.:

- równości dostępu do edukacji, bezpłatności i wszechstronnej opieki oraz wsparcia,
- świetnego wyposażenia szkoły, organizacji przestrzeni szkolnej w sposób sprzyjający uczeniu się,
- autonomii i zaangażowania uczniów jako postaw sprzyjających uczeniu się,
- wysokiej kultury i etyki pracy, odpowiedzialności i świadomego dążenia do podnoszenia jakości własnej pracy,
- doskonalenia własnej pracy poprzez wspólną wymianę doświadczeń i wewnętrzne szkolenia,
- wysokiej konkurencji wśród studentów kierunków nauczycielskich (ok. 10 osób na 1 miejsce); możliwość wyboru spośród najlepszych,
- poczucia zadowolenia uczniów i nauczycieli ze wspólnej nauki, bardzo dobrej atmosfery wśród nauczycieli oraz dobrych relacji między uczniami i nauczycielami,
- nastawienia na samoocenę i opracowanie dla ucznia informacji zwrotnej o wynikach procesu nauczania, pozwalającej planować dalszą edukację, odpowiednio motywować i w konsekwencji osiągać wysokie wyniki,
- indywidualnego wsparcia, dostosowanego do potrzeb ucznia, objęcia opieką i pomocą uwzględniającą specjalne potrzeby edukacyjne uczniów,
- partnerstwa szkoły i lokalnych władz oraz rodziców jako czynników sprzyjających rozwojowi szkół.

Więcej informacji o fińskim systemie oświaty dostępnych jest na stronie internetowej www.oph.fi/english. Natomiast strony www.frse.org.pl oraz www.sv.org.pl zawierają cenne materiały dla osób zainteresowanych Programem Wizyt Studyjnych oraz innymi europejskimi programami edukacyjnymi.

Świadomy nauczyciel, czyli nowoczesna kadra edukacyjna w powiecie tczewskim

Wojciech Włoch

nauczyciel bibliotekarz
Pedagogiczna Biblioteka
Wojewódzka w Gdańsku
Filia w Tczewie

**Biblioteki nie tylko
wypożyczają książki...**

W artykule tym chciałbym napisać pokrótce o działaniach, które przeprowadzała w ciągu ostatnich lat Filia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tczewie.

Biblioteki pedagogiczne nie są dzisiaj tylko miejscem gromadzenia i wypożyczania książek. Są one także integralnym elementem całego systemu nauczania w naszym kraju, pomagającym pedagogom w przeprowadzaniu lekcji przedmiotowych i wychowawczych oraz w ich osobistym rozwoju zawodowym. Nauczyciele, podobnie jak strażacy, lekarze czy policjanci, zaliczają swój zawód do profesji pomocowych. Podstawowym elementem tego rodzaju zawodów jest służba innemu człowiekowi. Pedagog w swej pracy stale pomaga dzieciom i wychowankom, a wiąże się to często z dużym zaangażowaniem uczuciowym oraz poczuciem odpowiedzialności za swych podopiecznych (więcej na ten temat można znaleźć w książce „Psychospołeczne warunki pracy nauczycieli” Kraków 2010). Toteż praca nauczyciela wymaga ciągłego pogłębiania zasobu wiadomości z dziedziny psychologii, czemu na przeciw wyszła nasza placówka.

Prowadzimy zakrojoną na szeroką skalę działalność oświatową nie tylko w środowisku bibliotekarzy i nauczycieli, ale także wśród osób uczących się i wszystkich zainteresowanych psychologią i pedagogiką. Wyrazem takiego szerokiego spojrzenia na pracę biblioteki pedagogicznej są szkolenia i warsztaty z dziedziny psychologii organizowane we współpracy z panią psycholog adresowane do nauczycieli oraz osób kształcących się w tym zawodzie.

Fot. W. Włoch

Fot. W. Włoch

Fot. W. Wloch

Tczewska filia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku, a także Pracownia Psychologiczno-Pedagogiczna POSTERUS, której reprezentantem jest pani mgr Aleksandra Jędrzysek-Geisler, zorganizowały cykl warsztatów dotyczących:

- komunikacji interpersonalnej
- pracy w zespole
- mediacji jako formy rozwiązywania sporów
- stresu w pracy nauczyciela i wychowawcy
- diagnozy ucznia
- rozwiązywania konfliktów
- wypalenia zawodowego
- pracy z uczniem trudnym
- dyscypliny w klasie.

Ogromne zainteresowanie ze strony nauczycieli spowodowało, że odbyły się dwa cykle spotkań (w roku szkolnym 2010/2011 i 2011/2012). Wzięło w nich udział ponad 200 nauczycieli z terenu Tczewa i powiatu tczewskiego. Tak duże zainteresowanie przedstawionymi powyżej tematami ukazało równocześnie skalę problemów psychologicznych, jakie napotykają nauczyciele w swej pracy.

Program I cyklu – w roku szkolnym 2010/2011 objął 9 spotkań, około trzygodzinnych, przeważnie w postaci zajęć seminaryjno-warsztatowych poprzedzonych krótkim wykładem z pomocą multimedialnych.

Program II cyklu – w roku szkolnym 2011/2012 objął 7 spotkań, także około trzygodzinnych, częściowo w formie referatów, a przede wszystkim w postaci zajęć seminaryjno-warsztatowych. Dodatkowo odbyły się 2 spotkania, około godzinne, na rozpo-

częcie i zakończenie cyklu warsztatów, w trakcie których biorący w nich udział wypełnili testy psychometryczne oraz ankiety badawcze. Uczestnicy otrzymali materiały szkoleniowe oraz zestawienia bibliograficzne sporządzone w oparciu o zbiory PBW w Tczewie, a po zakończeniu całego cyklu – poświadczenia uczestnictwa.

W trakcie warsztatów prowadząca omawiała poszczególne problemy psychologiczne określone na wstępie w temacie zajęć oraz wymieniała się doświadczeniami w zakresie radzenia sobie z nimi. Potem, korzystając z najnowszej literatury dostępnej w bibliotece, przedstawiła teorię danego problemu - jego definicję, oznaki i możliwe skutki. Biorący udział w zajęciach w grupach warsztatowych wykonywali różnorodne ćwiczenia praktyczne i rozwiązywali wielorakie testy, m.in. określające poziom skonfliktowania w danej grupie czy instytucji itp.

Z warsztatami połączyliśmy prezentację dostępnej w bibliotece literatury na podany temat. Wszyscy uczestnicy zajęć oprócz zestawień bibliograficznych dotyczących spotkań otrzymali także inne ciekawe materiały m.in. broszury o uczniach ze specjalnymi potrzebami i o dopalaczach.

Tak wielka liczba uczestników oraz pytania pedagogów i studentów o następne spotkania dają nam impuls do organizowania tego typu zajęć. Zarazem nam bibliotekarzom bibliotek pedagogicznych dają asumpt do myślenia o nowych projektach oświatowych możliwych do przeprowadzenia w naszych placówkach.

Bursa placówką promującą zdrowie. Cz. 2

Jan Bruski

Dyrektor Powiatowej Bursy
dla Młodzieży Szkolnej
w Chojnicach

Sztandarowym założeniem pracy opiekuńczo-wychowawczej chojnickiej bursy są słowa Horacego „Sapere Aude”, co oznacza „Miej odwagę być mądry”. Te słowa, ich bogata treść, często są wychowankom wskazywane i przypominane. Ma to miejsce także w kontekście dbałości i troski o zdrowie. Wychowankowie są świadomi, że często muszą mieć odwagę bycia mądrymi i dokonywać właściwych wyborów, aby nie utracić zdrowia, gdyż było im ono dane tylko jeden raz. Wiedzą, że muszą się o nie troszczyć i pielęgnować je. Znają liczne zagrożenia i zdają sobie sprawę, że łatwo można zdrowie utracić i to niestety bezpowrotnie.

Otoczenie wychowanka to nie tylko pomieszczenia i ich wyposażenie - to także funkcjonujący obok rówieśnicy i personel bursy. Wspólnie, wszyscy razem tworzą klimat, atmosferę placówki. Jakże często w różnego typu komunikatach uzyskujemy informacje o skrajnie różnych zakłóceniach w relacjach interpersonalnych. Owe zakłócenia, a nawet zaburzenia tworzą często tak zwaną „ciężką” atmosferę. W takiej sytuacji wychowanek funkcjonuje pod wpływem presji i w ciągłym napięciu. Ten stan pozostawia często wyraźne ślady na jego zdrowiu. Zupełnie odmienna jest sytuacja, gdy wychowanek przebywa w przyjaznej atmosferze. Funkcjonuje w przekonaniu, że otacza go serdeczność, życzliwość i wrażliwość. Wie, że jego rówieśnicy mają wobec jego osoby pozytywne nastawienie. Wie, że nauczyciele wychowawcy są osobami, dla których jego dobro jest najważniejsze. W takich relacjach nie tylko osiąga stan wewnętrznego spokoju, jest pełen energii, którą aktywnie pożytkuje, rozwijając chociażby swoje zainteresowania i pasję. Zdecydowanie inaczej funkcjonuje wychowanek, gdy otaczające go osoby są mu przysłowiowymi wilkami, a inaczej, gdy są mu przyjaciółmi. Pierwszy model jest czynnikiem sprzyjającym zaburzeniom zdrowia, a drugi - zdecydowanie zapewniającym jego zachowanie.

Należy jednak pamiętać, że stan przyjaznej atmosfery w placówce nie jest dany z góry. By go osiągnąć trzeba ogromnego zaangażowania nauczycieli wychowawców. To oni od pierwszego dnia pobytu wychowanka w bursie muszą intensywnie nad tym pracować. Do bursy przybywają młodzi ludzie, którzy często preferują w swym funkcjonowaniu odmienne normy i wartości. Mają one przełożenie na stosowane rodzaje postaw i zachowań. Nie zawsze należą one do tych z grupy przyjaznych i życzliwych. Bywa, że są pełne agresji i przemocy, a czasami wręcz brutalne. Oczywiście jest, że tych drugich absolutnie nie można akceptować. By przeciwdziałać zachowaniom niepożądanym, nauczyciele wychowawcy realizują cały szereg działań z zakresu konstruowania poprawnych relacji interpersonalnych i integracji. Wiedzą, że właściwa atmosfera w placówce sprzyja rozwojowi wychowanka, jego aktywności i zaangażowaniu nie tylko w obowiązek szkolny, ale także w podejmowanie innych zadań. Radość,

zadowolenie, szczęście i spokój z pewnością przyczyniają się do funkcjonowania w dobrym zdrowiu.

Aby zapewnić prawidłowy rozwój biologiczny organizmu, konieczne jest odpowiednie odżywianie się. Faktem jest, że wielu wychowanków, szczególnie dziewczęta, za priorytet traktują kwestię swej sylwetki. Dążą do posiadania wręcz idealnej figury. Często wiąże się to z różnymi komplikacjami zdrowotnymi. Nauczyciel wychowawca jest tą osobą, która dąży do eliminowania chociażby takich zagrożeń, jak anoreksja i bulimia. Stwierdzić należy, że nie zdarzają się one incydentalnie. Ponadto nie bez znaczenia są popularne wśród młodzieży fast foody, zupki chińskie czy chipsy. Ten stan powoduje, że nauczyciele wychowawcy nie tylko czuwają, ale także i edukują. Organizują zajęcia z młodzieżą, których tematyką jest rozwój organizmu ludzkiego i właściwych potrzeb energetycznych. Ponadto popularyzują zasady dobrego odżywiania się. Wspólnie z wychowankami prowadzą analizy jadłospisów, a swe uwagi i propozycje przekazują intendencje. W ramach zajęć wychowawczych przygotowują zdrowe i dietetyczne potrawy. Zapoznają z wartościami energetycznymi i kalorycznymi poszczególnych składników posiłków. Dążą do uświadomienia młodzieży, co faktycznie spożywają i jakie ma to przełożenie na rozwój ich organizmu. Dla umocowania swych działań sięgają po profesjonalną pomoc zewnętrzną. Na spotkaniach z dietetykiem wychowankowie uzyskują wiedzę rozpraszającą wiele wątpliwości oraz burzącą wszechobecne mity.

W trosce o zdrowie pamiętać należy o tym, że także wychowankowie przeżywają trudne chwile. Tragedie rodzinne i różnego typu niepowodzenia mogą wywołać stan załamania nerwowego bądź depresji. Sprzyjają one rozwojowi różnych, często bardzo poważnych schorzeń. Baczna obserwacja wychowanka, daje nauczycielom wychowawcom możliwość zauważenia zaburzeń w jego funkcjonowaniu. Podopieczny często w sposób niewerbalny sygnalizuje stan emocji i doświadczanie niekomfortowej sytuacji. Umiejętne odczytywanie sygnałów pozwala nauczycielom wychowawcom trafnie konstruować i realizować proces wsparcia i udzielania pomocy. Wychowanek, będąc poza domem rodzinnym, znajduje oparcie w osobie pedagogów pracujących w bursie szkolnej. Ich umiejętności i bogate doświadczenie oraz możliwość korzystania z pomocy poradni specjalistycznych, rozwijają umiejętności wychowanków w zakresie radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Dodatkowo uczą praktycznych i skutecznych sposobów odreagowywania i znajdowania wewnętrznego wyciszenia. Dlatego realizowane są liczne zajęcia z zakresu pokonywania sytuacji traumatycznych, radzenia sobie ze stresem i relaksacji. Oczywiście jest, że sytuacje stresogenne

będą stawały na drodze wychowanków. Wyposażenie ich w umiejętności bezpiecznego radzenia sobie z nimi z pewnością jest elementem sprzyjającym zachowaniu dobrego zdrowia.

Jak każdy człowiek, tak i wychowankowie potrzebują odpowiedniej ilości odpoczynku. Także i w tym zakresie nauczyciele wychowawcy mają do wykonania cały szereg zadań. Dokonując bacznej diagnozy funkcjonowania wychowanków, doskonale orientują się w organizacji dnia. Zauważają, w jaki sposób poszczególne podopieczni wykorzystują czas przeznaczając go na naukę, relaks i odpoczynek, w tym także sen. Często zdarzają się sytuacje, kiedy to wychowankowie w skutek złej organizacji dnia rozpoczynają naukę w godzinach późnowieczornych bądź nocnych. Efektem takiego przygotowywania się do zajęć szkolnych jest zmęczenie będące pochodną niewyspania. W konsekwencji ma miejsce obniżony poziom koncentracji w czasie zajęć szkolnych i znacząco obniżona percepcja. Dla właściwego przygotowania do zajęć wychowanek zmęczony musi poświęcać więcej czasu na naukę aniżeli wypoczęty. Dodatkowo pojawia się stan zniechęcenia, apatii, braku wiary we własne możliwości i zrezygnowania. Te symptomy nie sprzyjają zachowaniu dobrego zdrowia. To czynniki obniżające odporność organizmu i sprzyjające podatności na wszelkie niedyspozycje. Ten obraz może budzić pewne przerażenie. Pamiętać jednak należy, że obok wychowanka obecni są nauczyciele wychowawcy. Podejmują oni działania wyposażające wychowanków w umiejętności efektywnego gospodarowania czasem, zapewniających właściwe przygotowanie do zajęć i odpowiednią ilość odpoczynku.

Otoczająca natura wielokrotnie każdego z nas potrafiła oczarować swą niezwykłością i pięknem. Jednak także nie raz stawiała przed nami wymagania, powodując konieczność dostosowania się do panujących warunków atmosferycznych. W związku z odmiennymi warunkami, jakie panują w kolejnych porach roku, zasadnym jest stosowanie właściwej odzieży zapewniającej zachowanie zdrowia. Zmienna aura, w szczególności sposób traktuje odporność organizmu i jego wrażliwość na przeziębienia czy różnego typu alergeny. Wiadomym jest, że wychowankowie często bagatelizują konieczność podjęcia działań zapewniających zachowanie zdrowia. Ten fakt jednoznacznie zobowiązuje nauczycieli wychowawców do tego, by czuwali nad właściwym ubiorem swych podopiecznych, odpowiednim do panujących warunków atmosferycznych. Prowadzą zajęcia uświadamiające, jak łatwo się przeziębici oraz pokazujące typowe objawy alergii. Ponadto wskazują sposoby postępowania w przypadku zachorowań oraz możliwości uzyskiwania stosownej pomocy medycznej.

Pragnąc dbać o zdrowie wychowanków, nie sposób nie zauważyć istotnego znaczenia wszelkiego typu zagrożeń. Wychowanek funkcjonuje w określonym środowisku społecznym. Bardzo często znajduje się w otoczeniu rówieśniczym, które wywiera na niego presję. Bywa, że ulega. Obawiając się wykluczenia, sięga po różnego typu używki, stosuje zachowania przemocowe i agresywne, a czasami nawet o charakterze przestępczym. W tym zakresie na nauczycielach wychowawcach spoczywa obowiązek realizacji szeregu działań profilaktycznych. Najczęściej dotyczą one palenia papierosów, spożywania alkoholu, sięgania po narkotyki oraz stosowania agresji i przemocy. Jednak coraz częściej koniecznym jest podejmowanie działań w zakresie zbyt wczesnej inicjacji seksualnej, wagarów, wulgaryzmów oraz czynów przestępczych. Niezbędnym okazują się także aktywne działania w zakresie zagrożeń cywilizacyjnych związanych z chorobami HIV/AIDS oraz nowotworowymi dotykającymi szczególnie kobiety.

Wychowanek żyje i rozwija się w świecie, w którym nieustannie czyhają na niego zagrożenia i niebezpieczne pokusy. W swych konsekwencjach bywają prawie zawsze groźne dla zdrowia. By uchronić wychowanka przed nimi, po raz kolejny pojawiają się bardzo istotne zadania dla nauczycieli wychowawców. Oprócz działań typowo profilaktycznych oferują wychowankom alternatywne formy spędzania czasu wolnego. Dzięki nim podopieczni nie tylko poznają swój potencjał, ale także często odkrywają nieznanne sobie własne zdolności. Angażując aktywność własną do ich rozwoju unikają zachowań ryzykownych. Mieszkańcom bursy są stwarzane warunki, aby rozwijali swe zdolności wokalne, muzyczne, plastyczne, fotograficzne i inne. Nauczyciele wychowawcy dbają o wysoki poziom tych zajęć. Zachęcają wychowanków do udziału w różnego typu konkursach, rozgrywkach czy przeglądach. Efektem są liczne sukcesy, dzięki którym podopieczni osiągają stan satysfakcji i wzmacniają swą wartość osobistą. Z większą wiarą i przekonaniem podchodzą do kolejnych zadań. Ich przekonanie o własnej wartości przekłada się na optymistyczne postrzeganie otaczającej rzeczywistości i pozytywne spojrzenie na własną przyszłość. Proponując alternatywne drogi rozwoju oraz wzmacniając wartość osobistą wychowanka, nauczyciele wychowawcy tworzą przyjazne warunki dla jego zdrowia.

Niekwestionowanym działaniem sprzyjającym zachowaniu i dbałości o zdrowie jest aktywność ruchowa. Także i w tym zakresie nauczyciele wychowawcy chojnickiej bursy są bardzo aktywni. Od wielu lat proponują wychowankom rozgrywki sportowe w dyscyplinach: szachy, warcaby, darts, boule, tenis stołowy i piłka nożna. Systematycznie organizują zajęcia na sali

gimnastycznej. Młodzież gra w piłkę koszykową i siatkową. Jak tylko pozwala czas i aura, wychowankowie korzystają z przyległego boiska sportowego. Jednak to nie wszystko. Nauczyciele wychowawcy rozwijają aktywność ruchową wychowanków także na basenie. Organizują, szczególnie dla dziewcząt, zajęcia aerobiku i nauki tańca. Ta różnorodność form w zakresie aktywności ruchowej spotyka się z dużym zainteresowaniem wychowanków. Dzięki zajęciom sportowym ma miejsce rozwój kondycji fizycznej, co zdecydowanie sprzyja zdrowiu. Równoległe ma miejsce bardzo zaawansowany rozwój społeczny, który nie pozostaje bez znaczenia dla zdrowia. To praktyczne i autentyczne stosowanie podczas zajęć sportowych i w życiu codziennym zasad fair play. Sport to bardzo bogata sfera dająca ogromne możliwości dbania o rozwój i zachowanie zdrowia.

Przedstawione działania w różnych obszarach, wyraźnie wskazują na ogromne zaangażowanie całego grona pedagogicznego w działania mające zapewnić wychowankom zachowanie zdrowia. W roku szkolnym 2011/2012 chojnicka bursa zgłosiła się do ogólnokrajowego programu „Szkoła Promująca Zdrowie”. W ramach działań realizowanych w okresie przygotowawczym, podjęła aktywną realizację programu „Trzymaj formę” oraz „Wybierz życie – pierwszy krok”. Pierwszy z nich skierowany jest na kształtowanie nawyków prozdrowotnych wśród wychowanków. Promuje aktywny styl życia i zbilansowaną dietę. Opiera się na odpowiedzialności indywidualnej i wolnym wyborze jednostki. Z kolei celem drugiego programu jest zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę. Podnosi on wiedzę i inicjuje dyskusję. Młode wychowanki dostrzegają konieczność podejmowania odpowiednich działań, czyli konsultacji z lekarzem i wykonania badań cytologicznych.

Poprzez liczne działania skierowane na dbałość i troskę o zdrowie własne, nauczyciele wychowawcy chojnickiej bursy uwrażliwiają swych podopiecznych na problemy zdrowotne innych. Aktywnie propagują treści dotyczące krwiodawstwa i dawstwa tkanek. Dzięki realizacji tej tematyki w placówce wzrosła liczba krwiodawców.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza jaką jest bursa, poprzez tak znaczącą aktywność i zaangażowanie nauczycieli wychowawców, dla wielu młodych ludzi jest tym miejscem, w którym zostają wyposażeni nie tylko w elementarne zasady dbałości o własne zdrowie. W czasie pobytu w bursie nabywają wiedzę i umiejętności pozwalające im konstruować w dorosłym życiu swe otoczenie w taki sposób, aby unikać i eliminować wszelkie zagrożenia dla ich zdrowia. ■

„Niektórzy lubią poezję...”

Jolanta Wdowiak
nauczyciel bibliotekarz
Zespół Szkół Administracyjno-
Ekonomicznych w Gdyni

Ten cytat z poezji Wisławy Szymborskiej stał się mottem Międzyszkolnego Konkursu Poetyckiego skierowanego do dzieci i młodzieży województwa pomorskiego. Pomyśl konkursu zrodził się w 2009 roku. Był efektem moich rozmów z koleżankami bibliotekarkami działającymi w oddziale gdyńskim Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich.

Większość z nas w swoich bibliotekach spotyka uczniów uzdolnionych literacko. Pisząc wiersze młodzi ludzie szukają siebie, opisują świat, który ich otacza, dają wyraz swojej wrażliwości. Biblioteka szkolna często jest takim miejscem w szkole, w którym mogą o tym porozmawiać. W bibliotekach szkolnych prowadzimy koła literackie, dyskusyjne kluby książki, koła recytatorskie i inne formy pracy z młodzieżą uzdolnioną.

Organizując konkurs, wiedziałam, że mogę liczyć na wsparcie i pomoc bibliotekarek, które w swoich szkołach odnajdą talenty poetyckie. W trakcie trzech edycji konkursu wzięło w nim udział 210 uczniów z kilkudziesięciu szkół województwa pomorskiego. Tematyka wierszy jest dowolna, aby uniknąć pisania na zamówienie oraz aby poeci pochwalili się swoimi najlepszymi i najbardziej osobistymi utworami. Konkurs jest przeznaczony dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Finałowa gala odbywa się rokrocznie w czytelni Zespołu Szkół Administracyjno-Ekonomicznych w Gdyni Orłowie. Jest to miejsce nie tylko mojej codziennej pracy, jako bibliotekarki, ale także siedziba oddziału Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich.

Staram się, aby nasz coroczny finał w kwietniu miał uroczystą oprawę. Zapraszam laureatów, ich nauczycieli, rodziców oraz gości honorowych. Autorzy, często bardzo stremowani, ale i dumni przedstawiają nagrodzone wiersze, dzieląc się swoją pasją. W 2012 roku gościem honorowym spotkania była bibliotekarka, poetka, wieloletnia prezes Rady Głównej Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich Wiesława Papierska.

Autorka kilku tomików poetyckich dodała odwagi młodym kolegom, chwalać zapał i talent naszych literatów oraz zaprezentowała własną twórczość.

Kulminacyjnym momentem finałowego spotkania jest zawsze wręczenie laureatom oryginalnej nagrody - Tomików Poezji Uczniów, w których zawarto nagrodzone i wyróżnione wiersze. Do tej pory możemy się poszczycić trzema publikacjami. W tym miejscu należy wspomnieć, że udaje się to nam co roku dzięki honorowemu patronatowi nad konkursem pani Ewy Łowkiel - Wiceprezydent Gdyni. Zespół Szkół Administracyjno-Ekonomicznych (ZSAiE) otrzymuje z Wydziału Edukacji środki finansowe niezbędne do wydrukowania tomików.

Staramy się, aby publikacja miała piękny wygląd, dając młodzieży do wykonania projekt okładki oraz ilustracje. Tomiki otrzymują nie tylko laureaci, ale też wszystkie biblioteki szkolne, które biorą udział w konkursie.

Młodzi poeci czują się wyróżnieni w szczególności sposobem. Mogą pochwalić się publikacją przed rówieśnikami i nauczycielami oraz rodziną. Nagrodzone i opublikowane wiersze rokrocznie zadziwiają wysokim poziomem, pokazując nam, czytelnikom olbrzymie pokłady wrażliwości tkwiące w młodych głowach. Szczególnie konkurs przeżywają uczniowie szkół podstawowych, którzy spotykają swoje wiersze w jednej publikacji z twórczością starszych kolegów. Nasza dotychczas najmłodsza laureatka miała 6 lat.

Od początku konkursu współpracują ze mną przy jego organizacji oraz redakcji tomiku prezes Rady Oddziału Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich Elwira Worzała oraz bibliotekarka z Zespołu Szkół Chłodniczych i Elektronicznych Bożena Pyza.

W tym roku czeka nas czwarta edycja Konkursu, do udziału w której serdecznie młodych poetów zapraszam, licząc jak zawsze na pomoc nauczycieli bibliotekarzy. Winni oni, do 15.03.2013 r., przysyłać wytypowane wiersze mailem do koordynatora konkursu na adres bibliotekazsae@onet.eu.

Tegoroczny finał odbędzie się 25 kwietnia 2013 r. w ZSAiE w Gdyni Orłowie. Regulamin jest dostępny na: <http://www.gdynia.tnbsp.pl/Konkursy.html> ■

REFORMA PROGRAMOWA

Kulturotwórcza rola bibliotek szkolnych

Elwira Worzała
prezes Oddziału Pomorskiego
Towarzystwa Nauczycieli
Bibliotekarzy Szkół Polskich

Biblioteki szkolne spełniają również – a może przede wszystkim – kulturotwórczą rolę, która polega m.in. na inspirowaniu czytelnictwa poprzez prowadzenie różnorodnych form upowszechniania czytelnictwa i rozwijania indywidualnych zainteresowań użytkowników. Nauczyciele bibliotekarze w tym celu organizują konkursy, wystawy, spotkania autorskie, imprezy czytelnicze, wycieczki do bibliotek miejskich, pedagogicznych i innych instytucji związanych z kulturą, oraz podejmują wiele innych działań związanych z rozpowszechnianiem kultury i dziedzictwa narodowego oraz światowego. Współpracują w tym celu z różnymi instytucjami i organizacjami samorządowymi. Chętnie i twórczo podejmują wspólne międzyszkolne projekty edukacyjno-kulturalne, dzieląc się wiedzą i doświadczeniem.

Biblioteki szkolne stanowią integralną część szkoły. W wielu szkołach biblioteka zajmuje kilka pomieszczeń stanowiących:

- wypożyczalnię - będącą jednocześnie magazynem książek,
- czytelnię - miejsce pracy cichej, gdzie czytelnicy korzystają z księgozbioru podręcznego,
- salę ICIM - tzw. internetowe centrum informacji multimedialnej.

Współczesne biblioteki szkolne oraz praca nauczycieli bibliotekarzy znacznie różnią się od tych z ubiegłego wieku. Różnica spowodowana jest przede wszystkim postępowaniem cywilizacyjnym oraz tym, że obecnie żyjemy w społeczeństwie informacyjnym. Zatem nauczyciele bibliotekarze nie tylko udostępniają zbiory i zajmują się całą gamą prac związanych z gromadzeniem, opracowaniem formalnym i rzeczowym zbiorów, ale przede wszystkim stwarzają uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Biblioteki szkolne powinny być dobrze wyposażone, dysponować aktualnymi zbiorami w postaci księgozbioru i zasobów multimedialnych, gdyż wspomagają realizację procesu kształcenia w celu wszechstronnego przygotowania uczniów do samokształcenia i świadomego wyszukiwania, selekcjonowania i wykorzystywania informacji. Realizują zadania dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze. Ze zbiorów biblioteki szkolnej korzystają uczniowie, absolwenci, rodzice uczniów, pracownicy szkoły oraz czytelnicy współpracujący ze szkołą. Biblioteki udostępniają swoje zbiory w czasie trwania zajęć dydaktycznych zgodnie z organizacją roku szkolnego. W ramach prac organizacyjnych i technicznych nauczyciele bibliotekarze m.in. gromadzą zbiory zgodnie z potrzebami użytkowników, prowadzą ewidencję zbiorów, opracowują i dokonują selekcji księgozbioru.

Ważnym elementem w pracy dydaktycznej nauczycieli bibliotekarzy jest przygotowanie użytkowników do umiejętnego korzystania z wszelkich źródeł informacji. W tym celu nauczyciele bibliotekarze tworzą odpowiednie warunki do poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji. Umożliwiają także tworzenie nowych informacji, projektów i prezentacji.

Ciekawą formą kulturotwórczą bibliotek szkolnych jest inspirowanie uczniów do poetyckiej twórczości własnej. W tym celu nauczyciele bibliotekarze prowadzą zajęcia indywidualne lub w grupach z uczniami szczególnie zainteresowanymi pisaniem własnych wierszy. Efektem całorocznej pracy jest przystąpienie uczniów do konkursów poetyckich szkolnych i międzyszkolnych. Takie konkursy od czterech lat organizuje Oddział Pomorski Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich we współpracy z Zespołem Szkół Administracyjno-Ekonomicznych w Gdyni. W 2012 r. odbyła się trzecia edycja Pomorskiego Konkursu Poetyckiego skierowana do uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Zainteresowanie tym konkursem było ogromne i przeszło wszelkie oczekiwania organizatorów. Do konkursu zgłosiło się 111 uczniów z 35

Fot. E. Worzala

TNBSP organizuje dla nauczycieli bibliotekarzy wycieczki do muzeów, zaprasza na spotkania ciekawych ludzi związanych z kulturą i sztuką. W ostatnich trzech latach nauczyciele bibliotekarze mieli możliwość zapoznać się z twórczością takich osobistości jak: Małgorzata Sokołowska (autorka m.in. Encyklopedii Gdyni), Stanisław Olesiejuk (artysta malarz, rysownik, pastelista), Sławomir Kitowski (fotografik, autor wielu albumów o Gdyni), Zbigniew Szczepanek (pisarz, malarz), Hanna Duchnowska (przedstawicielka Trójmiejskich artystów tworzących biżuterię z bursztynu - charakterystyczną dla naszego regionu), Jacek Dworakowski (autor filmów niezależnych, pisarz), Elwira Worzala (autorka m.in. albumów: *Treningi* - interpretacje artystyczne. Jan Kochanowski-Stanisław Olesiejuk i *Perły Gdyni*), Wiesława Papierska (poetka z Warszawy).

szkół. Efektem tego przedsięwzięcia było wydanie III Tomiku Poezji Uczniowskiej.

Oprócz licznych konkursów nauczyciele bibliotekarze organizują wycieczki do instytucji związanych z kulturą. Promują czytelnictwo poprzez zwiedzanie wystaw w muzeach. Szczególnie ważną rolę odgrywają zorganizowane spotkania ze sztuką w nauczaniu ponadgimnazjalnym, gdzie uczniowie zdają maturę ustną z języka polskiego i przygotowują się do prezentacji maturalnych z tego przedmiotu. Często tematy prezentacji maturalnych z języka polskiego nawiązują do dzieł sztuki polskiej i światowej. Uczniowie podczas takich wycieczek mają bezpośredni kontakt ze sztuką i mogą dobrać dzieła sztuki do swoich prezentacji.

Mało rozpowszechnioną formą pracy nauczycieli bibliotekarzy, promującą kulturę polską i światową, jest promowanie czytelnictwa poprzez edukację filmową. Edukacja artystyczna młodego pokolenia, w tym także filmowa, jest jednym z najważniejszych zadań jakie stoją przed Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Film już od ponad stu lat jest trwałym elementem współczesnej kultury. Posiada własne środki wyrazu. Stał się źródłem wiedzy o człowieku i świecie. Wychowanie filmowe powoli znajduje swoje miejsce w szkolnych programach nauczania obok takich przedmiotów jak wychowanie literackie, plastyczne czy muzyczne.

W dobie rozwoju kultury audiowizualnej, film stał się istotną częścią współczesnej kultury. Zaczęto doceniać jego rolę w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

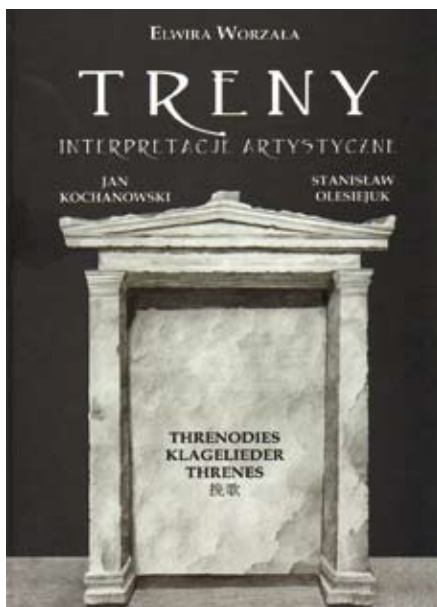
wego w porozumieniu z Polskim Instytutem Sztuki Filmowej i Polskim Wydawnictwem Audiowizualnym skierowało pakiety filmów na DVD do bibliotek szkół ponadgimnazjalnych. Celem tego przedsięwzięcia jest włączenie wiedzy o filmie do procesu edukacji szkolnej. Film - obok takich massmediów jak telewizja, prasa, video i Internet - jest szczególnie ważny i przydatny do prowadzenia analizy zjawisk, które jeszcze nie zostały opisane w sposób naukowy, a widoczne są w życiu społecznym. Filmowcy - nie tylko dokumentaliści - niezwykle szybko reagują na zmiany społeczne czy nowe zjawiska w życiu publicznym. Zmiany te są opisywane, ale także interpretowane i oceniane. Film jest więc z jednej strony źródłem informacji, a z drugiej przekazem poddany krytycznej analizie. Jest także źródłem wiedzy dla ucznia, który poprzez analizę sfilmowanych obrazów wyciąga wnioski dotyczące życia społecznego, potrafi także odróżnić informację od komentarza autorskiego.

W rozwoju szkolnej edukacji filmowej formą wspierającą są szkolne, międzyszkolne i ogólnopolskie konkursy filmowe. Ogólnopolski Konkurs Wiedzy o Filmie organizowany dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych drogą eliminacji wojewódzkich, ma już w Polsce swoją tradycję i nie należy do łatwych. Uczestnicy konkursu muszą wykazać się gruntowną znajomością kierunków, prądów i wydarzeń z historii kinematografii, zagadnień współczesnego kina i teorii filmu, biografii i filmografii uznanych reżyserów, a także twórców muzyki filmowej, historii festiwali filmowych i oczywiście wiedzy na temat historii polskiej kinematografii.

Ważnym elementem w edukacji filmowej jest zapoznanie młodzieży z arcydziełami filmu polskiego i światowego. W tym celu nauczyciele bibliotekarze prowadzą tzw. koła filmowe i w ramach tych zajęć udają się z zainteresowanymi do Dyskusyjnych Klubów Filmowych, kin studyjnych oraz Multikina. Stwarzają również możliwość spotkań młodzieży z ludźmi związanymi z filmem. Na spotkania zapraszają aktorów, reżyserów, operatorów, znawców kina itp.

Kulturotwórczą rolę bibliotek szkolnych wspiera Oddział Pomorski Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich. W tym celu prowadzi bezpłatne doskonalenia zawodowe dla nauczycieli bibliotekarzy z dziedziny kulturoznawstwa.

Nie co dzień trafia się tak wyjątkowa książka

Wydawnictwo Diecezji Pelplińskiej Bernardinum wydało w 2012 roku Album Elwiry Worzały zawierający Treny Jana Kochanowskiego z dwudziestoma dwoma rysunkami interpretacyjnymi artysty malarza Stanisława Olesiejuka. Dzieła powstały w latach 1993-1996 również z inspiracji przeżyć artysty. Wprowadzony wątek osobisty znajduje odbicie szczególnie w rycinach do Trenu XVI i XVII, gdzie Autor umieścił przejmujący wizerunek swojego ojca. Zadziwiający jest fakt, że szesnastowieczna poezja tak wspaniale współgra z rysunkami współczesnego Artysty, tworzącego na przełomie XX i XXI wieku. Kolejny raz przekonujemy

się do poglądu o uniwersalnym i ponadczasowym charakterze twórczości renesansowego poety.

Autor rysunków jest znanym na Wybrzeżu Artystą. Jego liczne prace znajdują się m.in. w Muzeum Narodowym w Gdańsku, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku i Muzeum Miasta Gdyni. W 2010 roku powstał pierwszy monograficzny album autorstwa Elwiry Worzały, prezentujący dorobek 40 lat pracy artysty.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego na III etapie edukacyjnym wskazuje do omówienia z uczniami gimnazjum Tren V, VII, VIII Jana Kochanowskiego. Rysunki Stanisława Olesiejuka zainspirowane tymi utworami ilustrują wymowę kolejnych trenów. Szczególnie rysunek do Trenu VIII oszczędny w środkach, przedstawiający uniesioną bryłę domu z pustym oknem, obrazuje słowa poety: *Wielkieś mi uczyniła pustki w domu moim, Moja droga Orszulo, tym zniknięciem swoim*. Podobnie przejmująca jest ilustracja do Trenu VII – zainspirowana mitologią egipską. Omawianie z uczniami wybranych trenów z wykorzystaniem rysunków w tej pięknej książce daje dodatkowe możliwości twórczej aktywizacji uczniów na lekcji języka polskiego.

*Anna Konkolewska
nauczyciel konsultant CEN
ds. języka polskiego*

ROK BEZPIECZNEJ SZKOŁY

Nauczyciel jako mediator w sporach uczniowskich

Anna Kasicka-Kłós
nauczyciel wspomagający
Zespół Szkół nr 5 w Gdyni

Jako nauczyciel nieustannie poszukuję skutecznych sposobów rozwiązywania konfliktów uczniowskich. Odnoszę wrażenie, że zdecydowana większość aktów przemocy uczniów gimnazjum wobec rówieśników wynika z braku umiejętności rozwiązywania sporów w sposób pokojowy. Młodzi ludzie często nie mają pojęcia, że można dojść do porozumienia rozmawiając ze sobą, czyniąc pewne ustalenia i pozwalając sobie wzajemnie na wyrażenie emocji bez obrażania się przy tym nawzajem. Uczniowie dążą do nieprzyjemnej konfrontacji i zwycięstwa za wszelką cenę. Często też rezygnują z dążeń, podporządkowują się lub odwołują do nauczycieli o rozstrzygnięcie i odgórne ukaranie przeciwnika. I tu pojawia się dorosły, który w roli mediatora potrafi spojrzeć na konflikt jak na problem do rozwiązania – zaproponuje rozmowę, dostrzeże racje po obu stronach i pomoże uczniom we wspólnym poszukiwaniu porozumienia.

Niniejszy artykuł prezentuje najistotniejsze zagadnienia dot. instytucji mediacji szkolnej jako formy pomocowej w sytuacji konfliktu uczniowskiego. Mam nadzieję, że przyczyni się on do promowania idei mediacji w szkołach, gdzie nauczyciel w roli mediatora będzie nie tylko pomagał uczniom w poradzeniu sobie z trudnymi sytuacjami, ale też kształtował ich postępowanie w rozwiązywaniu ewentualnych konfliktów w przyszłości.

Konflikty uczniowskie

Słowo „konflikt” wywodzi się z języka łacińskiego, gdzie oznacza zderzenie, starcie, spór, niezgodę (Borecka-Biernat, 2010). Najczęściej odnosi się do sytuacji, w której pojawiają się przeciwstawne działania, uczucia czy intencje podmiotów tej sytuacji. Konflikt to nie tylko zjawisko, któremu trzeba przeciwdziałać, ale także sytuacja nieunikniona, z którą należy żyć. Z jednej strony konflikt może stanowić zagrożenie, z drugiej zaś jest szansą na trwałe rozwiązanie spornych kwestii, przejście na wyższy poziom funkcjonowania.

Jednymi z najpowszechniejszych konfliktów są spory uczniowskie. Szkoła coraz częściej staje się miejscem rywalizacji, która nie zawsze przyjmuje właściwy wymiar. Do przykładowych konfliktów szkolnych zaliczyć można przezywanie kolegów ze względu na ich wygląd czy zachowanie, ingerencje w personalne rzeczy (zabieranie ich i chowanie), odrzucanie, wzajemne wyśmiewanie i obrażanie członków grupy rówieśników. Do negatywnych zjawisk dnia codziennego w szkołach należy dodać też wymuszanie pieniędzy, naruszanie nietykalności cielesnej, niszczenie przedmiotów należących do kolegów lub będą-

cych własnością szkoły oraz psychiczne znęcanie się. Specyficzną formą przemocy rówieśniczej jest *bullying* (prześladowanie), który charakteryzuje się długotrwałym upokarzaniem ciągle tej samej osoby przez większość członków grupy (Dambach, 2003).

Pojawiające się konflikty rozwiązywane są często za pomocą przemocy. Jedną z propozycji rozwiązywania konfliktów bez użycia siły, bez zwyciężonych i zwycięzców, która jest możliwa do zastosowania na gruncie szkoły, jest mediacja szkolna.

Mediacje szkolne

Mediacja jest dobrowolnym porozumiewaniem się stron będących w konflikcie w obecności osoby trzeciej – mediatora, zaakceptowanego przez strony, neutralnego oraz bezstronnego (Moore, 2009). Nadzrędnym celem tego sposobu rozwiązywania sytuacji spornych jest udzielenie stronom przez mediatora w atmosferze poufności pomocy w osiągnięciu przez nie własnego, wzajemnie akceptowanego porozumienia dotyczącego przedmiotu sporu.

Skuteczną metodą rozwiązywania konfliktów między uczniami są mediacje rówieśnicze prowadzone przez odpowiednio przeszkolonych uczniów, supervizowane przez nauczyciela – mediatora (Grudziecka, 2008). Ich celem jest rozwiązywanie konfliktów w taki sposób, by nikt nie czuł się pokrzywdzony i gorszy, i aby mogło dojść do pojednania. Strach przed karą jako konsekwencją niewłaściwych zachowań nie zatrzyma agresywnych uczniów przed takimi zachowaniami w przyszłości, natomiast bezpośrednia konfrontacja z jego czynem oraz potępienie go bez jednoznacznego odrzucenia i skrytykowania danej osoby, dają mu szansę na prawdziwe zrozumienie własnych czynów i przejęcie za nie odpowiedzialności (Hauk, 2003).

Dzięki wprowadzeniu mediacji w szkołach uczniowie mogą rozmawiać o przyczynach kłótni, o jej skutkach dla nich, o tym, jak powinna wyglądać rekompensata oraz jak skłócone osoby mogą zachowywać się w przyszłości w podobnej sytuacji w inny sposób. Mediacja w szkole daje możliwość zrozumienia własnych czynów, uwrażliwia na uczucia i prawa drugiego człowieka, co w dalszej konsekwencji może skutkować uaktywnieniem całej społeczności szkolnej.

Mediacji w sporach uczniowskich mogą podejmować się różne osoby, w praktyce jednak mediatorem najczęściej zostaje nauczyciel. Warto tu dodać, że wprowadzenie programu mediacji szkolnych pozwala wyposażyć nauczycieli w nową metodę pracy wychowawczej, gdzie podstawą rozwiązania konfliktu jest nawiązanie kontaktu i – zamiast wymierzania kary – uruchomienie procesu naprawczego.

W dążeniu do osiągnięcia podstawowych celów mediacji (pojednania i zadośćuczynienia) można zauważyć wychowawczy i terapeutyczny charakter tego postępowania, które przyczynia się do odreagowania i rozwiązania problemów młodzieży, która weszła w konflikt z obowiązującymi normami społecznymi, a co za tym idzie – uchronić ją przed pogłębiającą się demoralizacją. Z pewnością wczesne zetknięcie się uczniów z konfliktem i podjęcie mediacji na etapie szkolnym umożliwi im w przyszłości właściwe realizowanie się w rolach społecznych i radzenie sobie z konfliktami w życiu społecznym (Ciczkowski, 1995).

Mediacja szkolna daje szerokie pole do działania, gdyż można ją wykorzystywać na różne sposoby. Jednym z nich jest traktowanie mediacji jako sposobu reagowania na zaistniałe problemy szkolne – pozwala na ich szybkie wyjaśnienie, dokładne zrozumienie przyczyn oraz wypracowanie takiego postępowania, które będzie przeciwdziałać konfliktom w przyszłości. Mediacja jest też sposobem przybliżenia kwestii związanych z kulturą rozwiązywania konfliktów. Można ją pojmować jako formę rozmowy dotyczącą trudnych i spornych sytuacji, przekazanie uczniom podstawowych zasad prawidłowej komunikacji, przedstawiania swoich racji i umiejętności słuchania drugiej osoby. Stanowi wreszcie metodę pracy wychowawczej, gdzie podstawą rozwiązywania problemu będzie nawiązanie kontaktu i rozpoczęcie procesu naprawczego.

Rola i zadania nauczyciela jako mediatora

Reguły i zasady mediacji szkolnych nie różnią się od tych, które stosowane są w innych rodzajach postępowania mediacyjnych. Podkreślić należy w szczególności jeszcze raz zasadę dobrowolności uczestnictwa, poufności treści spotkania, neutralności i bezstronności nauczyciela dobrze przygotowanego (dzięki studiom podyplomowym czy kursom mediacyjnym) do roli mediatora.

Podstawowe zadanie procesu mediacji polega na pogodzeniu przeciwstawnych interesów i potrzeb stron sporu. Niemalże znaczenie w realizacji tego postulatu odgrywa aktywny udział mediatora. Rolą pedagoga jest zachęcanie uczniów do rozmowy, podczas której nie powinien oceniać uczniów ani narzucać im żadnego rozwiązania. Najlepszym wyjściem jest obserwacja, podjęcie próby zrozumienia obu stron oraz zbieranie ich pomysłów, tak aby ułatwić uczniom samodzielne wypracowanie najlepszego rozwiązania.

Podczas rozmów mediacyjnych skonfliktowani uczniowie przedstawiają swoje wersje wydarzeń. Mediator zaś, posługując się technikami aktywne-

go słuchania, pomaga im oddzielić emocje od istoty sporu. Zadaje pytania w ten sposób, aby strony mogły spojrzeć na konflikt w sposób obiektywny oraz ujrzeć go w innym świetle.

Nauczyciele, którzy dysponują wiedzą o sposobie postępowania w sytuacji konfliktowej, nie tylko pomagają uczniom w poradzeniu sobie z problemem, ale też modelują ich postępowania w rozwiązywaniu nieporozumień w przyszłości.

Do głównych zadań nauczyciela – mediatora zalicza się stworzenie bezpiecznej atmosfery dla poszukiwania rozwiązania sporu (zaufanie uczniów), pomoc w ustaleniu źródła i przedmiotu konfliktu oraz w identyfikacji jego rzeczywistych stron, umożliwienie uczniom przedstawienia swoich stanowisk, niwelowanie niepotrzebnych aspektów nieporozumienia. Nauczyciel nadzoruje proces komunikowania się zwaśnionych osób i zwraca uwagę na blokujące ten proces urazy czy uprzedzenia. W dalszej kolejności skupia się na mobilizowaniu do poszukiwania prawdziwych interesów skrywających się za przyjętymi stanowiskami.

Istotnym zadaniem pedagoga jest pomoc w analizie opcji rozwiązania konfliktu (czuwając nad realizmem i poziomem zadowolenia stron z każdej możliwości), także zachęta do racjonalnego wyboru sposobu jego wyjaśnienia. Spór uczniowski jest ostatecznie rozwiązany, a praca mediatora zakończona sukcesem, jeśli ocena efektywności pozwala uznać wcielone w życie rozwiązania za spełniające swoją funkcję.

Podsumowując, mediator umożliwia komunikację między uczniami, kieruje dynamiką dyskusji, wyrównuje pozycje (w przypadku ewentualnej przewagi jednej ze stron), zachęca do oglądania kwestii spornych z różnych perspektyw, pomaga w uświadomieniu nierealnych celów lub nieosiągalnych propozycji rozwiązań i – wreszcie – pomaga w spisaniu porozumienia.

Oprócz zadań nauczyciela związanych bezpośrednio z samym procesem mediacyjnym, należy wspomnieć również o jego roli w trakcie wdrażania programu mediacji do szkoły. Głównym zadaniem mediatora jest przeszkolenie kadry pedagogicznej w celu przybliżenia wszystkim nauczycielom idei i założeń mediacji jako efektywnego narzędzia rozwiązywania konfliktów bez przemocy, a także zapoznanie z nią pracowników administracji i obsługi oraz rodziców uczniów, których zaangażowanie wydaje się być niezbędne. Kolejnym krokiem jest przeprowadzenie spotkań warsztatowych dla uczniów, mających na celu promocję mediacji. Następnie nauczyciel wyznacza i przygotowuje odpowiednie miejsce w szkole do przeprowadzania spotkań me-

diacyjnych, opracowuje regulamin (procedurę mediacyjną) i umieszcza zapis o mediacji w dokumentach regulujących działanie szkoły.

Najważniejszym elementem mającym wpływ na powodzenie wprowadzenia mediacji do szkoły jest przychylność i zrozumienie osób współtworzących społeczność szkolną oraz uzyskanie akceptacji wszystkich podmiotów szkoły (Dyrekcji, Rady Pedagogicznej, Rady Rodziców, Samorządu Uczniowskiego), a także wyznaczenie koordynatora ds. mediacji, czyli osoby odpowiedzialnej za przebieg programu mediacji na terenie szkoły.

Cechy i kompetencje nauczyciela jako mediatora

Na zakres kompetencji nauczyciela – mediatora składa się kilka podstawowych umiejętności (Zienkiewicz, 2007). Pierwszą z nich jest umiejętność analizy, do której zalicza się między innymi czynność oddzielania interesów stron od ich racji, odróżnianie problemów emocjonalnych od faktycznych czy identyfikacji przestrzeni porozumienia. Kolejną jest umiejętność komunikacji, a więc zdolność słuchania, zadawania pytań, ustalania interesów stron i uzmysławiania stronom potrzeby współpracy. Istotna jest również umiejętność koordynacji, na którą składa się ułatwianie uczniom kreacji obszarów możliwych rozwiązań sporu oraz zakreślanie i uporzędkowanie spornych kwestii, które powinny zostać poddane negocjacji. Do ostatnich zdolności należy bycie elastycznym – otwartym na twórcze opcje rozwiązania sporu i wrażliwym na kulturową odmienność stron, a także umiejętność kontroli, polegająca na odpowiednim reagowaniu na negatywne zachowania uczestników mediacji i radzeniu sobie z trudnymi osobowościami. Zaprezentowane umiejętności mediacyjne pomagają nauczycielowi w prowadzeniu mediacji w sporach uczniowskich.

Wzorcowy nauczyciel – mediator cechuje się opanowaniem, cierpliwością i wyrozumiałością, wzbudza w uczniach zaufanie oraz ma świadomość potrzeby doskonalenia siebie w zakresie psychologii konfliktu, prawidłowej komunikacji, zasad i procedur negocjacji i mediacji oraz podstaw prawa.

Dzięki poznawaniu technik mediacyjnych pedagog podczas procesu mediacji dąży do wyrównywania poziomów. Uczeń może poczuć się wysłuchany, zauważony, równie ważny jak dorosły. Zamiast przymusu, lęku i nakazów zyskuje poczucie, że jest rozumiany i bierze na siebie odpowiedzialność za własne zachowanie. Nauczyciel pozwala na nazwanie uczuć obu stronom, na skonfrontowanie się z nimi i ustosunkowanie się do nich, podejmuje próby zrozumienia poglądów młodych ludzi, ich potrzeb i interesów.

Cenną umiejętnością mediatora jest budowanie kontaktu z uczniem, omijanie barier komunikacyjnych oraz aktywne słuchanie, które najskuteczniej pozwala nawiązać dobre relacje. Pedagog, wykorzystując techniki mediacyjne, nie bierze na siebie obowiązku znalezienia rozwiązań. Pokazuje tylko skutki rozważanych rozwiązań i ewentualnie uświadamia istnienie innych możliwości niż te, które zdołało znaleźć dziecko.

Nauczyciel – mediator, wypełniając swoje zadania, cele, powinności oraz kierując się pewnymi normami w działaniu, może odnieść wrażenie, że są one niejednoznaczne, a często skonfliktowane ze sobą, dwubiegunowe. Bycie mediatorem stoi w sprzeczności z popularnym sposobem rozstrzygania konfliktów przez nauczycieli, którzy często w sposób dyrektywny wymagają od swoich podopiecznych stosowania się do regulaminów i zasad. U osób preferujących autokratyczny model relacji z uczniami przejście od arbitrażu do mediacji może wzbudzać niepokój dotyczący zachwiania pozycji sędziego w konfliktach i utraty części władzy nad młodymi ludźmi.

Pedagog w roli mediatora powinien zachować neutralność emocjonalną i obiektywizm, gdyż pozwala to na skuteczniejsze działanie, ale z drugiej strony powinien być empatyczny, troskliwy i traktujący ucznia podmiotowo. Ważne wydaje się respektowanie dwoistości norm w wypełnianiu ról społecznych, co z pewnością nie jest łatwe. Nauczyciel musi umieć pokazywać różne twarze. Najpierw jest kimś nadrzędnym, jako autorytet skupia uwagę, egzekwuje przestrzeganie ustalonych zasad. Jako pośrednik między nadawcą treści i ich odbiorcą udrażnia proces komunikacji, przekłada potrzeby, oczekiwania, kontekst rozumienia strony drugiej stronie. Jego rola polega tu na pokazaniu uczniom, że rzeczywistość rozumienia konfliktu może być zupełnie inna niż wydaje się być w przekonaniu i osądzie stron. Nauczyciel bywa też brakującym ogniwem w sytuacji zadaniowej, gotowym włączyć się do określonych sytuacji na zasadzie dopełnienia, w odpowiedzi na zapotrzebowanie. Wymaga to zdolności współdziałania z zespołem uczniów, aby wykonać zadanie, a także podporządkowania indywidualizmu zasadzie interesu grupy.

Nauczyciel – mediator jawi się tu jako reprezentant wiedzy naukowej, jako empatyczny terapeuta, lider i członek grupy oraz jako strażnik norm i zasad, co wymaga ciągłego doskonalenia swojego warsztatu pracy oraz rozwijania własnej osobowości.

Nauczyciele, podtrzymując wiarę w istnienie szkoły, gdzie nie dochodzi do sytuacji konfliktowych między uczniami, tworzą nieprawdziwą wizję wychowania, bez prawdy o codziennym życiu. Radzą sobie z problemami szkolnymi poprzez stosowanie sprawdzonych technik i strategii, często nie zwracając uwagi na niepożądane aspekty zachowania ucznia. W sytuacji konfliktów, oprócz wycofywania się z nich, pedagodzy mogą wykorzystywać swoją pozycję dla wygrania własnych interesów, mogą ulegać uczniom lub wypracować wspólny kompromis albo szukać rozwiązania dającego korzyści wszystkim stronom.

Zgoda na nauczenie się nowej metody mediacji i wprowadzenie jej do praktyki szkolnej jest dobrą ofertą dla wychowawców liczących na pozytywne zmiany w szkole, na współdziałanie uczniów i nauczycieli. Mediacja zapobiega eskalacji konfliktów, przemocy i agresji, co stanowi wystarczający powód, aby wcielić ją w życie szkolne. Nauczyciel w roli mediatora w sporach uczniowskich ma szansę doświadczyć poprawy atmosfery w szkole oraz integracji z uczniami w ramach nowych form aktywności społecznych szkoły. ■

Bibliografia:

- CICZKOWSKI, W. Negocjacje – forma nowej praktyki wychowawczej. „Nowa Szkoła” 1995, nr 4
- DAMBACH, K. E. Mobbing w szkole: jak zapobiegać przemocy grupowej? Gdańsk: GWP, 2003. ISBN 83-89120-60-7
- GRUDZIECKA, M. Rozwiązywanie konfliktów szkolnych przy użyciu technik mediacyjnych – mediacje rówieśnicze w szkole. „Mediator Polskiego Centrum Mediacji” 2008, nr 45
- HAUK, D. Łagodzenie konfliktów w szkole i w pracy z młodzieżą: poradnik do treningu mediacji. Kielce: Wyd. Jedność, 2003. ISBN 83-7224-387-5
- MOORE, C. W. Mediacje: praktyczne strategie rozwiązywania konfliktów. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, cop. 2009. ISBN 978-83-7601-641-2
- Sytuacje konfliktu w środowisku rodzinnym, szkolnym i rówieśniczym: jak sobie radzą z nim dzieci i młodzież? Red. Danuta Borecka-Biernat. Warszawa: Wyd. Difin., 2010. ISBN 978-83-7641-277-1
- ZIENKIEWICZ, A. Studium mediacji: od teorii ku praktyce. Warszawa: Wyd. Difin., 2007. ISBN 978-83-7251-814-9

BADANIA I ANALIZY

Techniki badawcze w badaniach społecznych. Ankieta a wywiad kwestionariuszowy

Sławomir Sieradzki
specjalista CEN
ds. badań i analiz

Traktując diagnostykę pedagogiczną jako część wyodrębnioną z metodologii badań pedagogicznych, służącą przede wszystkim praktyce pedagogicznej, możemy założyć, że będzie się ona posługiwać podobnymi metodami i narzędziami. Rozważania na temat konkretnych metod i technik w procesie poszukiwania wiedzy o środowisku szkolnym warto więc poprzedzić przypomnieniem podstawowych zagadnień z zakresu metodologii badań pedagogicznych. W numerze 51-52 „Edukacji Pomorskiej”, w dziale „Badania i analizy”, opisana została technika badawcza, jaką jest obserwacja. Kontynuując cykl artykułów poświęconych metodologii badań, przygotowałem tym razem opis kolejnej techniki, którą stosuje się często w badaniach, a jest nią ankieta i kwestionariusz wywiadu.

Według podziału zaproponowanego przez Jana Lutyńskiego, ankieta to standaryzowana technika oparta na procesie zapośredniczonego komunikowania się badacza z respondentem. W odróżnieniu od wywiadu kwestionariuszowego, kwestionariusz ankiety wypełnia samodzielnie respondent. Rola badacza sprowadza się więc do opracowania kwestionariusza ankiety, tak aby był on w pełni czytelny dla respondentów, a także do odpowiedniego doboru próby. Kwestionariusz ankiety podlega tym samym rygorom, co kwestionariusz wywiadu. Pamiętać jednak należy, że respondent będzie samodzielnie pisemnie wypełniał kwestionariusz, odpowiadając na pytania ankiety, dlatego należy zadbać o jasność i precyzyjność pytań, a także o to, aby zaopatrzyć kwestionariusz w odpowiednie, zrozumiałe instrukcje.

Techniki ankietowe różnicowane są ze względu na sposób postępowania badawczego. Poniżej wymieniono kilka ich typów, najczęściej stosowanych w praktyce:

- ankieta audytoryjna – badanych zbiera się w jednym miejscu, ankieta wypełniana jest pod nadzorem badacza, zwrot następuje do urny,
- ankieta pocztowa – kwestionariusz ankiety wysyłany jest pocztą, zwrot następuje tą samą drogą,
- ankieta prasowa – kwestionariusz drukowany jest w prasie, zwrot odbywa się pocztą,
- ankieta załączona np. do zakupywanych towarów – zwrot odbywa się drogą pocztową,
- ankieta ogólnie dostępna – jest drukowana w ogólnodostępnym miejscu, wypełniana i zwracana w miejscu wyłożenia,
- ankieta rozdawana – jest rozdawana przez badacza i jego współpracowników, a także jest przez nich odbierana.

Należy pamiętać, iż wywiad kwestionariuszowy jest standaryzowaną techniką otrzymywania materiału badawczego, opartą na procesie bezpośredniego komunikowania się między ankierem (przedstawicielem badacza) a respondentem, za pomocą pytań i odpowiedzi. Wywiad kwestionariuszowy można scharakteryzować w sposób następujący:

- wywiad kwestionariuszowy opiera się na procesie ustnego komunikowania i jest relacją interpersonalną,
- zapisu wypowiedzi respondenta dokonuje ankier, materiałem źródłowym jest wypowiedź ustna,
- wypowiedzi respondenta ankier wywołuje według jednego wzoru, czyli według pytań zawartych w kwestionariuszu wywiadu, dzięki czemu badacz otrzymuje ujednolicone informacje odnoszące się do ustalonych uprzednio jednostek badania,
- bezpośredni, naoczny kontakt między ankierem a respondentem umożliwia ankierowi dokonywanie obserwacji podczas wywiadu (podobnie jak podczas wywiadu swobodnego), co wzbogaca tę technikę o dodatkowy przekaz.

Jakość informacji uzyskiwanych w wywiadzie kwestionariuszowym zależy przede wszystkim od poprawnego skonstruowania kwestionariusza wywiadu. Z kolei jakość kwestionariusza w ogromnej mierze

zależy od poprawnie sformułowanych i zadanych pytań. W praktyce badawczej kwestionariusze wywiadów przygotowuje wyspecjalizowany zespół. Często badacze jedynie włączają sformułowane przez swoje zespoły badawcze pytania do wielosegmentowych kwestionariuszy realizowanych na losowych próbach ogólnopolskich przez wyspecjalizowane instytucje badawcze, takie jak TNS OBOP, CBOS, TNS Pentor, SMG/KRC, TNS GFK Polonia, Sopocka Pracownia Badań Społecznych.

Więc należy uznać, iż pytanie jest dobrym narzędziem badawczym, zastosowanym w ankiecie i kwestionariuszu wywiadu w momencie, kiedy badacz:

- wie, jakie konkretne zjawisko chce za pomocą konkretnego pytania zbadać oraz
- potrafi wyliczyć i empirycznie uzasadnić założenia, które upoważniają go do przejścia od skategoryzowanych odpowiedzi respondentów do sądów o badanym zjawisku.

W kolejnym numerze „Edukacji Pomorskiej” omówiony zostanie podział i charakterystyka pytań kwestionariusza.

Bibliografia:

Słownik socjologii i nauk społecznych. Pod red. Gordona Marshalla ; red. nauk. pol. wyd. Marek Tabin ; [aut. Maxine Molyneux et al. ; przeł. Alina Kapciak et al.] ; Oxford. Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 2005. 531 s. ISBN 83-01-13219-1.

Wchodzenie w dorosłość

Marta Butkiewicz
Beata Zdrowowicz
studentki psychologii
Szkoła Wyższa Psychologii
Społecznej w Sopocie

Od kiedy ludzie czują się dorośli?

Czym dla współczesnych jest dorosłość, co nadaje życiu dorosłemu sens?

Jak pokolenie starsze postrzega młodsze – to, które dopiero zaczyna doświadczać i uczyć się dorosłości?

Której generacji było łatwiej wchodzić w dorosłość:

pokoleniu obecnie dorastającemu, czy też jego rodzicom lub dziadkom?

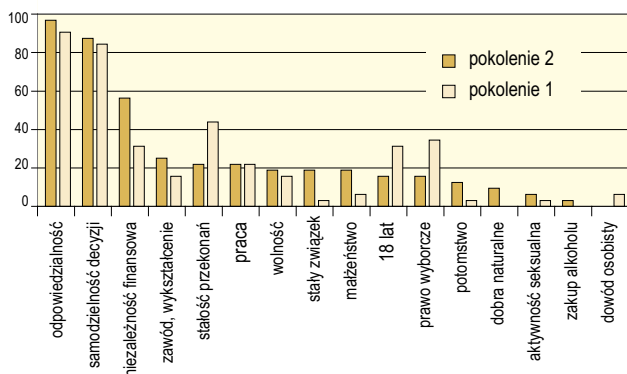
W poszukiwaniu odpowiedzi na powyższe pytania, na przełomie maja i czerwca 2011

roku, we współpracy z Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, przeprowadzone zostało badanie dotyczące subiektywnego poczucia dorosłości w różnych grupach wiekowych.

Dorosłość związana jest ze zmianami rozwojowymi, osiągnięciem dojrzałości biologicznej i społecznej. Młodzi ludzie muszą zmierzyć się z wieloma trudnymi zadaniami, m.in. z „akceptowaniem dojrzałości fizycznej i dojrzałej seksualności, określeniem (...) ról społecznych, w tym osiągnięciem niezależności od rodziców, dokonaniem wyboru zawodu” (Zimbardo, 1999, s. 198). W okresie dorastania „zmiany mają charakter przełomowy, a ich dynamika jest (...) intensywna” (Bakiera, 2009, s. 12). Czas adolescencji i wczesnej dorosłości to „czas tworzenia samego siebie [czas, w którym] kształtuje się osobowość”, a „poszukiwanie własnej tożsamości jest doświadczeniem młodzieży wypełniającym przestrzeń pomiędzy bezpieczeństwem dzieciństwa a autonomią człowieka dorosłego” (Obuchowska, 2006, s. 164-165).

Celem badania, którego wyniki zostaną zaprezentowane w dalszej części artykułu, było dokonanie porównania sposobu postrzegania procesu wchodzenia w dorosłość przez pokolenie, które właśnie tę dorosłość osiąga z opiniami pokolenia, które czas młodości ma już za sobą. Respondentów pytano o ich subiektywne poczucie własnej dorosłości, cel i sens życia dorosłego, autorytety i źródła wsparcia w okresie odrastania oraz emocje towarzyszące wchodzeniu w dorosłość. Ankietę złożoną z 32 pytań zamkniętych wielokrotnego wyboru i 5 otwartych wypełniły łącznie 64 osoby w wieku od 18 do 65. Odpowiedzi udzielone przez badanych zostały przeanalizowane w podziale na dwie grupy (umownie nazywane pokoleniami), ze względu na wiek respondentów: I – 18-25 lat, II – 40-65 lat.

Wyznaczniki dorosłości

Uzyskane wyniki pokazują, iż w opinii obu grup badanych nie ma jasnych kryteriów definiujących dorosłość, na wejście w dorosłość składa się wiele okoliczności życiowych. Jako wyznaczniki dorosłości grupy wymieniały zachowania i postawy wskazujące na samodzielność podejmowania decyzji życiowych i odpowiedzialność. Dla młodszego pokolenia ważna jest niezależność finansowa, co może wynikać z faktu pozostawiania badanych jeszcze, przynajmniej częściowo, na utrzymaniu rodziców. Dla I grupy respondentów istotniejsza jest też jest stałość przekonań. Natomiast dla starszego pokolenia większą wartość ma możliwość aktywnego udziału w życiu społecznym - posiadanie czynnego prawa wyborczego oraz zdobycie wykształcenia/zawodu.

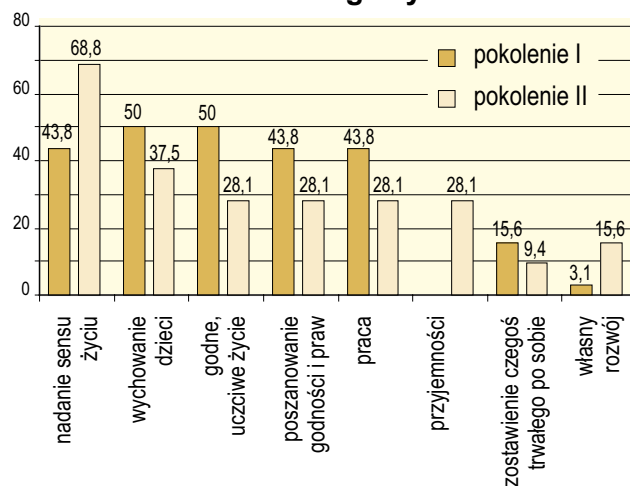
Zdecydowana większość osób w późnej dorosłości uważa, że ludzie mają wpływ na swoje życie i wiele spraw jest ważniejszych od przyjemności, a dorosłość wiąże się z postępowaniem etycznym i zgodnym z prawem. Odpowiedzi adolescentów są bardziej podzielone, ponieważ - zgodnie z prawidłowościami rozwojowymi - ich poglądy dopiero krystalizują się i ustalają. Zauważalne jest w tej grupie przyznawanie większej wartości stałości poglądów, co można interpretować jako wyraz tęsknoty za wykształceniem stałego światopoglądu. Niewielka część młodszych respondentów wskazywała też możliwość zakupu alkoholu i posiadania dóbr jako wyznaczniki dorosłości. Nie łączono natomiast dorosłości z ukończeniem 18 roku życia ani posiadaniem dowodu osobistego, czyli z formalnymi wyznacznikami dorosłości.

Osoby młode częściej przychylają się do opinii, że obecnie raczej trudniej być dorosłym. Starsze pokolenie w większości uważa, że takich różnic nie ma, aczkolwiek zaznaczają też, że dostęp do Internetu i współczesne możliwości edukacyjne ułatwiają młodzieży osiągnięcie dorosłości. Pokolenie II docenia również bardziej ułatwiony dostęp do wiedzy, postęp techniczny i możliwość wyjazdu za granicę. Jednocześnie, starsi badani dostrzegają więcej utrudnień we wchodzeniu

w dorosłość z XXI wieku - wskazują tu najczęściej bezrobocie i powszechność używek. Na trudności z podjęciem pracy zwracają uwagę również respondenci z pokolenia I. W opinii badanych z pokolenia II, współcześnie proces wchodzenia w dorosłość jest wolniejszy niż dawniej. Z tą opinią nie korespondują wypowiedzi pokolenia I - zdaniem jego przedstawicieli, obecnie wchodzenie w dorosłość przebiega szybciej.

Badani są zgodni co do hierarchii wartości, które są istotne w dorosłym życiu. Na pierwszym miejscu obie grupy postawiły rodzinę, w dalszej kolejności starsi zadeklarowali jako ważne pracę i przyjaciół, zaś młodsze pokolenie - przyjaciół i pracę. Dla starszych w dalszej kolejności istotni są znajomi, czas wolny i praca społeczna, natomiast pokolenie młodsze uznało za ważnych znajomych, czas wolny oraz samorozwój i kształcenie. Wyniki badania pokazują, iż młodsze pokolenie wykazuje większy egocentryzm niż osoby starsze, które z kolei są bardziej nastawione na szukanie kompromisu pomiędzy dbałością o własny interes a potrzebami innych. Dla obu grup respondentów istotną wartością są relacje z innymi ludźmi. Zdaniem zdecydowanej większości osób w późnym wieku dorosłym, potrzeby dzieci nie mogą stać na pierwszym miejscu, konieczna jest równowaga między zaspokajaniem potrzeb potomstwa i rodziców. Większość osób wchodzących w dorosłość podziela ten pogląd, tylko nieliczni respondenci z pokolenia I oczekują większego wsparcia ze strony rodziców.

Cel dorosłego życia

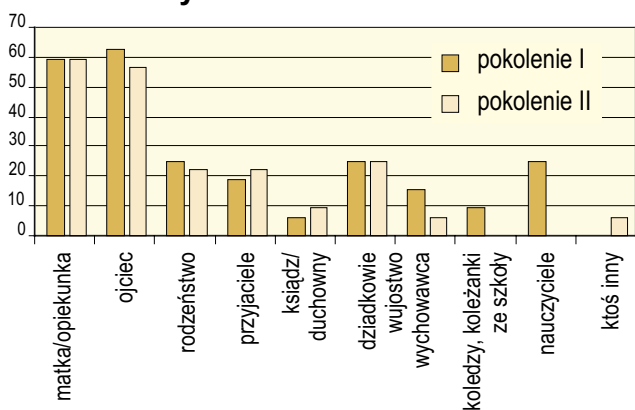

Zarówno pokolenie młodsze, jak i starsze ceni wolność osobistą i rozwój oraz równość i wolność od dyskryminacji. Osoby w wieku późnej dorosłości bardziej zgadzają się z poglądem, że mają wpływ na swoje życie. Czerpanie przyjemności z życia nie jest dla nich tak ważne, jak dla pokolenia dorastającego, starsi respondenci są też dalsi od postawy hedonistycznej, co być

może wynika z ich większego doświadczenia życiowego. O sensie życia częściej myśli pokolenie młodsze. W obu grupach najwięcej było wskazań, przy stwierdzeniu, że „dorosłe życie jest sensowne i satysfakcjonujące”, chociaż odpowiedzi młodzieży wskazywały również na brak satysfakcji. Wydaje się, że ludzie w pełni dorośli spostrzegają bardziej pozytywnie swoje życie. Obie grupy są zgodne, choć bardziej popiera to zdanie pokolenie I, że współczesna młodzież może w większym stopniu korzystać z wolności słowa i czynów.

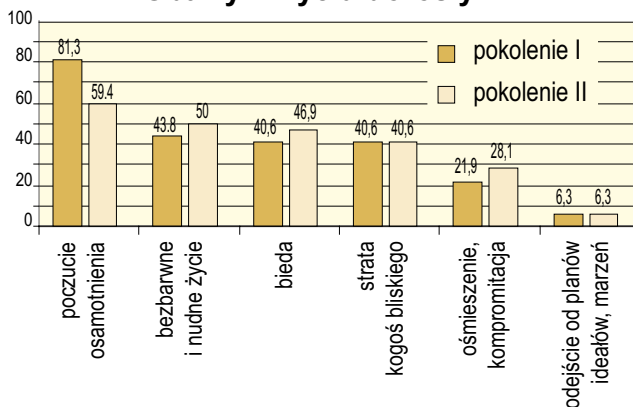
Autorytetem i wsparciem w okresie dorastania byli dla badanych przede wszystkim najbliżsi – rodzice i rodzina. Aktualnie matka jest bardziej wspierająca niż ojciec, który z kolei dla pokolenia starszego był większym autorytetem. Adolescenci i młodszy dorośli otrzymują większe wsparcie od przyjaciół niż miało to miejsce w przypadku starszych. Zdecydowanie lepiej swoje relacje z rodzicami w okresie dorastania ocenia pokolenie I – być może wynika to z zacierania się negatywnych wspomnień wraz z upływem czasu i poprawą wzajemnych relacji w okresie dorosłym. W opinii respondentów w przeszłości największy wpływ na wychowanie miała rodzina oraz szkoła, kościół i najbliższe otoczenie. Obecnie ten system wpływu uległ zmianie i – zdaniem badanych – obecnie największy wpływ na młodzież ma Internet, media, rówieśnicy, zaś rodzina wymieniana jest na trzecim (pokolenie II) lub czwartym miejscu (pokolenie I). Marginalny wpływ ma kościół katolicki/religia, żadnego nie mają organizacje młodzieżowe. Młodsze pokolenie wyżej ocenia wpływ mediów na starsze pokolenie niż ludzie w późnej dorosłości.

Autorytet w okresie dorastania

Obie badane grupy były zgodne, że należy wyrabiać sobie własne zdanie, a nie przyjmować bezkrytycznie opinie autorytetów. Ponad 30% osób ankietowanych z obu grup, sądzi, że należy kierować się własnym zdaniem. W sytuacjach konfliktowych ankietowani otrzymują wsparcie od rodziny i przyjaciół. Ufają też sobie – kierują się często własnym sumieniem.

Obawy w życiu dorosłym

Wszyscy respondenci obawiali się najbardziej podobnych problemów w wieku dorosłym: pokolenie starsze, częściej doświadczające śmierci osoby bliskiej, wskazywało na takie wydarzenie najczęściej, ale i u respondentów młodszych wzbudziło ono najwięcej obaw. Bezbarwne, nudne życie oraz bieda budzą obawy prawie połowy ankietowanych adolescentów i osób we wczesnej dorosłości. Dla obu grup ważne są relacje z innymi ludźmi, brak poczucia osamotnienia. Wchodzeniu w dorosłość wszystkich badanych towarzyszyły raczej emocje pozytywne.

Z wyników badania wyłania się dość optymistyczny i pozytywny obraz młodego pokolenia. Powszechnie formułowane opinie o tym, że współczesna młodzież jest destrukcyjna, nieodpowiedzialna i nie ma planów na przyszłość wydają się być mocno przesadzone. Dla obu badanych grup wiekowych ważne są relacje interpersonalne, istotną wartością jest rodzina i przyjaciele. Na współczesne pokolenie większy wpływ niż na pokolenie starsze mają media i Internet. Dla obu grup wiekowych ważny jest też rozwój osobisty i zdobywanie wiedzy. Respondenci widzą sens i cel swojego dorosłego życia, deklarują też poczucie wpływu na bieg wydarzeń. Zarówno w opinii pokolenia młodszego, jak i starszych ankietowanych, o dorosłości świadczy przede wszystkim samodzielność, odpowiedzialność i stałość systemu wartości człowieka.

Bibliografia:

BAKIERA, L. Czy dorastanie musi być trudne? Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, cop. 2009. ISBN 978-83-7383-435-4

BOYD, D., Bee, H. Psychologia rozwoju człowieka. Wyd. popr. i uzup. na podst. 4 wyd. oryg. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka, 2008. ISBN 978-83-7506-303-5

Psychologia rozwoju człowieka: charakterystyka okresów życia człowieka. Red. nauk. Barbara Harwas-Napierała i J. Trempała. Wyd. 3, dodr. 2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. ISBN 83-01-14151-4

ZIMBARDO, P. Psychologia i życie. Red. nauk. Ida Kurcz, Bogdan Wojciszke. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1999. ISBN 83-01-12881-X

DOŚWIADCZENIA I KONKRETY

Wspomnienie obchodów Jubileuszu CEN w Gdańsku

Beata Zdrowowicz
*nauczyciel konsultant CEN
ds. kadry kierowniczej oświaty*

Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku, wojewódzka
placówka doskonalenia kadr
oświatowych,
dla której organem
prowadzącym jest Urząd
Marszałkowski Województwa
Pomorskiego, obchodziła
4 października 2012 r.
Jubileusz 60-lecia istnienia.

Jakie znaczenie ma Jubileusz dla placówki z takim dorobkiem? Dla pracowników Centrum, obecnych i byłych, wielu znamienitych gości oraz organizatorów obchodów Jubileusz stał się uroczystym upamiętnieniem wielu lat działalności, podsumowaniem dokonań, czasem refleksji, okazją do podjęcia nowych zobowiązań, przygotowaniem się do zmian. Wielokrotne przekształcenia placówki, nieustająca praca na rzecz rozwoju kadr oświatowych na przestrzeni 60 lat pozwoliły Centrum stać się ważnym ogniwem pomorskiego systemu doskonalenia nauczycieli. Celem Jubileuszu było podsumowanie i refleksja dotycząca działań Centrum w minionych latach, oraz zachęta do aktywnego uczestnictwa w budowaniu systemu wsparcia szkół województwa pomorskiego dostosowanego do współczesnych wyzwań edukacyjnych. Program obchodów był okazją do zabrania głosu w toczącej się aktualnie dyskusji o nowej roli placówek doskonalenia nauczycieli.

Uroczystość odbyła się w siedzibie Centrum przy al. gen. J. Hallera 14 w Gdańsku, w pięknym, zabytkowym budynku o bogatej historii. Budynek witał Gości bogatymi, kwiatowymi dekoracjami, uroczystym wystrojem gablot, artystyczną dekoracją sal, nawet pogoda przychylnie osłoneczniła ten dzień. Honorowy szpaler powitalny tworzyli umundurowani uczniowie z Zespołu Szkół Morskich w Gdańsku.

Jubileusz zaszczyciło swą obecnością blisko stu pięćdziesięciu Gości: posłowie na sejm, władze samorządowe, przedstawiciele współpracują-

Fot. B. Kwaśniewska

Fot. B. Kwaśniewska

cych jednostek samorządu terytorialnego, związków zawodowych, świata naukowego oraz organizacji pozarządowych, a także dyrektorzy szkół i placówek oświatowych, emerytowani i byli pracownicy CEN oraz zaproszeni goście z zagranicy. Gospodarze z radością i dumą witali wszystkich Gości. Nie sposób wymienić wszystkich znakomitych gości, wśród których znaleźli się: Posłanka na Sejm RP Pani Katarzyna Hall - Minister Edukacji Narodowej w latach 2007-2011; Senator RP, prof. dr hab. inż. Edmund Wittbrodt - Minister Edukacji Narodowej w latach 2000-2001; Poseł na Sejm RP I, III, IV kadencji Jan Kulas; Wicemarszałek Województwa Pomorskiego Hanna Zych-Cisoń; Dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego Adam Krawiec; Zastępca Dyrektora Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego Teresa Szakiel; Pomorski Kurator Oświaty Elżbieta Wasilenko; Zastępca Prezydenta Miasta Gdańska Ewa Kamińska; Obywatel Honorowy Miasta Gdańska doc. dr inż. Andrzej Januszajtis, Starosta Powiatu Kartuskiego Janina Kwiecień; Starosta Powiatu Starogardzkiego Leszek Burczyk, Dyrektor Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Kartuzach Jolanta Tera; Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku

Tadeusz Ademejtis; Dyrektor Pomorskiej Izby Rzemieślniczej Dariusz Gobis; Dyrektor Muzeum Stutthof w Sztutowie Piotr Tarnowski; Prezes Oddziału Pomorskiego Towarzystwa Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej Bożena Kisiel; Przewodniczący Sekcji Oświaty NSZZ Solidarność Regionu Gdańskiego Wojciech Książek.

Patronat honorowy nad wydarzeniem objął Marszałek Województwa Pomorskiego Mieczysław Struk, składając wszystkim obecnym i byłym Pracownikom Centrum serdeczne gratulacje i podziękowania. W liście gratulacyjnym wyraził uznanie dla zaangażowania i starań, aby działalność Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku była na wysokim poziomie organizacyjnym i merytorycznym, a przy tym, by realizowano ambitne cele zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego.

Uroczystość została objęta honorowym patronatem przez Pomorskiego Kuratora Oświaty Elżbietę Wasilenko w uznaniu za wieloletnią działalność Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku na rzecz stałego rozwoju doskonalenia środowiska oświatowego województwa pomorskiego.

Jubileusz 60-lecia funkcjonowania placówki skupił wiele środowisk związanych z oświatą. Z inicjatywy Dyrektora Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku,

Fot. B. Kwaśniewska

19 kwietnia 2012 r. zawiązał się Społeczny Komitet Organizacyjny Jubileuszu 60-lecia Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku. W jego skład weszli przedstawiciele instytucji i organizacji działających na rzecz oświaty. Podejmując się organizacji obchodów Jubileuszu 60-lecia Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, komitet miał na celu uhonorowanie dotychczasowej działalności osób i instytucji zaangażowanych we wspieranie szkół oraz placówek oświatowych w realizacji ważnych i odpowiedzialnych zadań na rzecz kształcenia i wychowania młodych pokoleń. W skład Komitetu weszli: doc. dr inż. Andrzej Januszajtis, przewodniczący komitetu – Obywatel Honorowy Miasta Gdańska, prof. dr hab. inż. Edmund Wittbrodt – Politechnika Gdańska, prof. dr hab. Jacek Namieśnik – Politechnika Gdańska, prof. zw. dr hab. Andrzej Gąsiorowski – Uniwersytet Gdański, dr hab. Bogdan Chrzanowski, prof. UG – Uniwersytet Gdański, dr hab. Grzegorz Berendt, prof. UG – Naczelnik OBEP IPN w Gdańsku, dr inż. Bogdan Sedler – Fundacja Naukowo-Techniczna „Gdańsk” z IPSGM, Barbara Szczepuła – „Dziennik Bałtycki”, Piotr Wierzbicki – Dyrektor Archiwum Państwowego w Gdańsku, dr Janusz Marszałec – Zastępca Dyrektora Muzeum II Wojny Światowej

w Gdańsku, Marcin Westphal – Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, Waldemar Kowalski – Wiceprezes Stowarzyszenia „Nasz Gdańsk”, Rufin Godlewski – Stowarzyszenie „Nasz Gdańsk”, Dariusz Gobis – Dyrektor Pomorskiej Izby Rzemieśniczej, Marek Lis – Dyrektor Zespołu Szkół Plastycznych w Gdyni, Krzysztof Tryniszewski – Dyrektor XIX LO w Gdańsku, Justyna Kaleta – Dyrektor Gdańskiego Centrum Szkółkarskiego „Justyna”, Renata Ropela – Dyrektor Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, Ewa Furche – Wicedyrektor Centrum oraz pracownicy placówki: Krystyna Józefczyk, Marzena Kozłowska, Anna Krajnowska, Beata Kwaśniewska, Beata Symbor, Dariusz Urbanek, Joanna Aleksandrowicz.

Obchody Jubileuszu połączone zostały z konferencją naukową. Wykład na temat: „Rola nauczyciela w społeczeństwie obywatelskim” wygłosiła prof. nadzw. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak z Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego. O nowej roli placówek doskonalenia nauczycieli mówiła Hanna Chilmon z Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie. Historię 60 lat systemu doskonalenia nauczycieli na Pomorzu przedstawiła Ewa Furche Wicedyrektor Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku; doc. dr inż. Andrzej Januszajtis opo-

Fot. B. Kwaśniewska

Fot. B. Kwaśniewska

wiedział gościom o szkołach dawnego Wrzeszcza; swoimi refleksjami byłego Ministra ds. Oświaty podzielił się prof. dr hab. inż. Edmund Wittbrodt, Minister Edukacji Narodowej w latach 2000-2001. Głos zechcieli też zabrać m.in.: Posłanka na Sejm RP – Katarzyna Hall, Wicemarszałek Województwa Pomorskiego – Hanna Zych-Cisoń, Zastępca Prezydenta Miasta Gdańska – Ewa Kamińska oraz Dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu – Adam Krawiec. Występujący i Goście składali instytucji życzenia rozwoju, tworzenia sieci współpracy, twórczego wpływu na pomorską edukację. Nie zabrakło kwiatów, słów podziękowań, chwili wzruszenia. Obchody Jubileuszu uświetniły występy solistek i chóru XIX Liceum Ogólnokształcącego w Gdańsku. Uroczystość prowadzili nauczyciele konsultanci Centrum Ewa Kalińska i Krzysztof Wysocki.

Jubileusz jest czasem uhonorowania pracowników. Nagrody Marszałka Województwa Pomorskiego otrzymały nauczycielki konsultantki Centrum: Ewa Kalińska, Anna Konkolewska, Marzena Kozłowska, Beata Wierzba i Bożena Zawistowska. Nagrodę Pomorskiego Kuratora Oświaty z rąk Pani Kurator odebrała nauczycielka konsultantka Małgorzata Bukowska-Ulatowska. Również Dyrektor Centrum przyznała nagrody zasłużonym pracownikom, otrzymali je: Ewa Furche Wicedyrektor Centrum, nauczycielki konsultantki: Ewa Tuz i Beata Symbor, specjalistka ds. wydawnictwa Beata Kwaśniewska – oraz pracownicy administracji i obsługi: Krystyna Józefczyk, Katarzyna Jastrzemska, Zofia Witkowska, Sławomir Sieradzki, Dorota Gmerek, Anna Szabłowska, Bogdan Białobrzeski, Teresa Janusz, Krystyna Malinowska, Iwona Klinder, Andrzej Jachura i Krzysztof Wiśniewski.

Goście mogli zapoznać się z historią doskonałości kadr oświatowych na Pomorzu, przedstawioną na wystawie okolicznościowej na 10 tablicach za-

wierających zdjęcia, dokumenty, cytaty z kroniki i wycinki prasowe. Wystawę, którą można oglądać w budynku Centrum, przygotował zespół złożony z pracowników placówki: Ewy Kalińskiej, Beaty Kwaśniewskiej, Beaty Symbor i Beaty Zdrowowicz. Wystawę otworzyła Dyrektor Centrum Renata Ropela, Wicemarszałek Województwa Pomorskiego Hanna Zych-Cisoń, doc. dr inż. Andrzej Januszajtis oraz prof. dr hab. inż. Edmund Wittbrodt. Zwiedzający mogli zapoznać się z bogatym zbiorem faktograficznym na temat historii instytucji i jej współczesnych działań.

Z okazji Jubileuszu wydano monografię „60 lat Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku”. Publikacja opisuje ponad półwieczną historię instytucji: zmieniające się zadania, nazwy, kompetencje, siedziby, kolejnych dyrektorów, lata przekształceń, reform i ciekawych inicjatyw. Autorami monografii są: Jan Kulas, prof. Andrzej Januszajtis i Beata Symbor.

Ukazał się również numer specjalny „Edukacji Pomorskiej”, poświęcony przede wszystkim ostatnim dziesięciu latom pracy Centrum.

Podczas obchodów Jubileuszu nie zabrakło też słodkich atrakcji – ogromny tort ufundowała znana gdańska cukiernia. Po uroczystości goście mogli porozmawiać, powspominać przy smacznym poczęstunku. Organizację obchodów wspomagali nauczyciele i uczniowie Zespołu Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich w Gdańsku.

Dziękujemy wszystkim Gościom, Sponsorom, Honorowemu Komitetowi Organizacyjnemu i wszystkim zaangażowanym w organizację obchodów Jubileuszu 60-lecia Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku.

Zapraszamy do zapoznania się ze szczegółami uroczystości i jej retransmisją na stronie internetowej placówki (www.cen.gda.pl).

Rozwijanie autonomii w edukacji formalnej – perspektywa międzynarodowa

Joanna Aleksandrowicz
specjalista CEN ds. informacji
pedagogicznej i kontaktów
ze środowiskiem oświatowym

**Małgorzata
Bukowska-Ulatowska**
nauczyciel konsultant CEN
ds. języka angielskiego

Mirosława Janowska
nauczyciel konsultant CEN
ds. języka angielskiego

Od 1 do 5 października 2012 r. gośćmi Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku byli uczestnicy wizyty studyjnej *Edukacja dla przyszłości – rozwijanie autonomii w edukacji formalnej*, realizowanej w ramach działania międzysektorowego w programie *Uczenie się przez całe życie*. Do udziału w spotkaniu zakwalifikowano 11 osób zaangażowanych w kształtowanie polityki oświatowej na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym z 9 państw europejskich: Holandii, Niemiec, Włoch, Cypru, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Grecji, Czech i Bułgarii. Zakres merytoryczny wizyty obejmował zarówno edukację ogólną, jak i kształcenie oraz doskonalenie zawodowe. Głównym celem spotkania była wymiana doświadczeń i opinii dotyczących tematyki będącej przedmiotem projektu w międzynarodowym gronie ekspertów, popularyzacja przykładów dobrych praktyk w zakresie rozwijania autonomii w systemie edukacji formalnej, a także nawiązanie przez beneficjentów kontaktów zawodowych na poziomie europejskim.

Uczestnicy wizyty studyjnej z zaangażowaniem brali udział w zaplanowanych spotkaniach, nie tylko z uwagą słuchając prezentacji przygotowanych przez gospodarzy i zadając liczne pytania, ale również prezentując przykłady sukcesów i wyzwań dotyczących rozwijania autonomii w reprezentowanych przez siebie systemach edukacyjnych. Chętnie wymieniano się opiniami i przemyśleniami, zarówno podczas dyskusji na szerszym forum, w trakcie oficjalnych spotkań, jak i podczas rozmów w mniejszym gronie. Dzięki niezwykle silnej motywacji do pracy, dużej otwartości oraz zdyscyplinowaniu grupy udało się w pełni wykorzystać krótki czas spotkania, efektywnie realizując intensywny program wizyty i jednocześnie zachowując przyjazną atmosferę oraz tworząc dobre podstawy do rozwijania współpracy indywidualnej i instytucjonalnej w przyszłości, w oparciu o nawiązane kontakty zawodowe. Po raz kolejny mogliśmy przekonać się, jak cenną inicjatywą są wizyty studyjne – poniżej prezentujemy dwie wypowiedzi uczestników z anonimowych ankiet podsumowujących spotkanie (tłum. M. Bukowska-Ulatowska):

Uważam wizytę za przykład bardzo dobrej praktyki wymiany pomiędzy krajami europejskimi. Wizyta pomogła mi zdobyć więcej informacji o ciekawych rozwiązaniach, które mogę wdrożyć w systemie edukacyjnym mojego kraju. I był to dobry początek różnych projektów, dalszej współpracy.

Odwiedziliśmy różnorodne instytucje oświatowe i rozmawialiśmy z wieloma osobami, co było wspaniałe, ciekawe i pozwoliło nam spojrzeć na zagadnienie autonomii z różnych perspektyw.

Wiele pomysłów oraz opinii i refleksji dotyczących poznanych rozwiązań w zakresie rozwijania autonomii w edukacji formalnej zarówno

Fot. M. Bukowska-Ujatowska

Uczestnicy wizyty studyjnej *Edukacja dla przyszłości – rozwijanie autonomii w edukacji formalnej* (dolny rząd, od lewej: Francesco Berti, Włochy; Irena Tsenova, Bułgaria; John Myers, Wielka Brytania; Staffan Lekenstam, Szwecja; środkowy rząd, od lewej: Nikolaos Lekkos, Cypr; Konstantinos Kouklis, Grecja; Šimon Stiburek, Czechy; Lynne Andrews, Wielka Brytania; górny rząd, od lewej: Henning Gerlach, Niemcy; Gert-Marijn van Loon, Holandia; Emilio Luzi, Włochy).

Participants of the study visit *Education for the future – developing autonomy in the formal education system* (bottom row, from the left: F. Berti, Italy; I. Tsenova, Bulgaria; J. Myers, The United Kingdom; S. Lekenstam, Sweden; middle row, from the left: N. Lekkos, Cyprus; K. Kouklis, Greece; Š. Stiburek, Czech Republic; L. Andrews, The United Kingdom; top row, from the left: H. Gerlach, Germany; G.-M. van Loon, The Netherlands; E. Luzi, Italy).

Fot. B. Białobrzęski

Oficjalne rozpoczęcie wizyty studyjnej z udziałem Czesława Elzanowskiego, Członka Zarządu Województwa Pomorskiego oraz Adama Krawca, Dyrektora Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.
Formal opening of the study visit with C. Elzanowski, Trustee of the Pomeranian Province (Pomorskie Voivodeship) and A. Krawiec, Director of Department for Education and Sport, Marshal's Office of the Pomeranian Province.

Fot. B. Wierzbka

Na pytania dotyczące polskiego systemu oświaty odpowiadały m.in. Elżbieta Wasilenko, Pomorski Kurator Oświaty oraz Irena Łąguna, Dyrektor Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku.
Questions related to Polish education system were answered among others by E. Wasilenko, Pomeranian Education Superintendent and I. Łąguna, Director of the Regional Examination Board.

w polskiej oświacie, jak i w systemach edukacyjnych innych państw europejskich, znalazło się w raporcie grupowym, który opublikowany zostanie na stronie internetowej Europejskiego Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego (CEDEFOP): <http://www.cedefop.europa.eu>. a także dostępny jest na stronie www.cen.gda.pl.

Realizacja bogatego programu wizyty nie byłaby możliwa bez zaangażowania władz lokalnych oraz przedstawicieli pomorskiego środowiska oświatowego. Pragniemy serdecznie podziękować za włączenie się w organizację poszczególnych spotkań następującym osobom: Panu Mieczysławowi Strukowi Marszałkowi Województwa Pomorskiego oraz Pracownikom Urzędu Marszałkowskiego, Pani Elżbiecie Wasilenko Pomorskiemu Kuratorowi Oświaty oraz Pracownikom Kuratorium Oświaty w Gdańsku, Pani Irenie Łagunie Dyrektorowi Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku oraz Pracownikom Komisji, Panu Pawłowi Adamowiczowi Prezydentowi Miasta Gdańska oraz Pracownikom Urzędu Miasta, Panu Bogdanowi Oleszkowi Przewodniczącemu Rady Miasta Gdańska oraz Radnym Miasta, Panu Prof. dr hab. inż. Henrykowi Krawczykowi Rektorowi Politechniki Gdańskiej oraz Pracownikom Politechniki, Pani Jolancie Błaszczak Dyrektorowi Pomorskich Szkół Rzemiosł oraz Nauczycielom i Uczniom Szkoły, Panu Tomaszowi Zbierskiemu Dyrektorowi Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 6 w Gdańsku oraz Nauczycielom i Uczniom Szkoły, Panu Przemysławowi Guzowowi Dyrektorowi Parku Kulturowego Fortyfikacji Miejskich „Twierdza Gdańsk” oraz Pracownikom Centrum Hewelianum, a także Pani Agacie Hofman Prezesowi Stowarzyszenia Polska Akademia Dzieci.

Wizyta studyjna zorganizowana przez Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku umożliwiła przedstawicielom władz oświatowych z Polski oraz z 9 innych państw europejskich wymianę przykładów dobrych praktyk oraz refleksję nad wyzwaniem związanymi z rozwijaniem autonomii w kształceniu ogólnym i zawodowym w różnych krajach. Była również okazją do nawiązania nowych kontaktów zawodowych, które mają szansę zaowocować szerszą współpracą instytucjonalną i indywidualną na szczeblu międzynarodowym. Jako redakcja „Edukacji Pomorskiej”, mamy nadzieję na wzbogacanie kolejnych numerów naszego czasopisma o większą liczbę artykułów prezentujących rozwiązania oświatowe stosowane w innych państwach europejskich.

Ostatniego dnia wizyty przeprowadziliśmy z naszymi gośćmi krótki wywiad, prosząc ich o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania: Jakie zalety i wady systemu oświaty zaobserwował Pani/

Pan podczas wizyty w Polsce? Czy sądzi Pani/Pan, że wybrane polskie rozwiązania czy też modele mogłyby znaleźć zastosowanie w edukacji w Pani/Pana kraju? Oto, co nam powiedzieli (tłum. M. Janowska, J. Aleksandrowicz):

Nikolaos Lekkos, Primary School of Peyia, Cypr:

Uważam, że szkolnictwo zawodowe w Polsce naprawdę robi wrażenie. Wkłada się wiele wysiłku w jego rozwój. Powiązanie ze środowiskiem lokalnym i potencjalnymi miejscami pracy jest naprawdę ciekawe nie tylko dla mnie, ale dla wszystkich uczestników wizyty studyjnej.

Za negatyw uznałbym fakt, że tak wiele instytucji zajmuje się polityką oświatową. Niewątpliwie ma to wpływ na szkoły, choć nie było to wyraźnie widoczne podczas wizyty. Jestem jednak przekonany, że taki wpływ istnieje, może nawet mają miejsce sytuacje konfliktowe pomiędzy poszczególnymi instytucjami.

Myślę, że niektóre polskie strategie edukacyjne można zastosować u nas na Cyprze. Tak samo, jak można je przenieść do któregośkolwiek innego państwa europejskiego, ponieważ trzon wszystkich systemów edukacyjnych w Europie oparty jest na takich samych zasadach: demokracji dla obywateli, powiązania kształcenia z rynkiem pracy itd. Istnieje możliwość przeniesienia rozwiązań, ale muszą one być tak przekształcone, aby odpowiadały potrzebom danego państwa. Nie można przenieść skutecznej, polskiej polityki oświatowej i zakładać, że będzie równie skuteczna na Cyprze, w Szwecji czy w Grecji. Z pewnością możemy zaimportować pomysł i dostosować go do naszych potrzeb.

Lynne Andrews, City College Plymouth, Wielka Brytania:

Chciałabym nawiązać do poprzedniej wypowiedzi. Szkoła zawodowa, którą odwiedziliśmy [Pomorskie Szkoły Rzemiosł], współpracująca ściśle z instytucją pracodawców [Pomorską Izbą Rzemieślniczą Małych i Średnich Przedsiębiorstw],

stanowi przykład bardzo dobrej praktyki. W Anglii niektóre dobre szkoły i kolegia też tak działają. Sądzę jednak, że znacznie większa liczba szkół mogłaby tak postępować, aby zaspakajać potrzeby lokalnego rynku pracy. Więc właśnie to przeniosłabym do nas.

Jeśli chodzi o zalety i wady polskiego systemu, to wydaje mi się, że nie napotkałam żadnych wad. Muszę to przeanalizować. Za zaletę uznaję to, że kształcenie jest bezpłatne

aż do etapu szkolnictwa wyższego, zatem umożliwia mobilność społeczną, oczywiście pod warunkiem, że wysokiej jakości edukacja na niższych etapach jest dostępna dla każdego. Szkoła, którą wczoraj odwiedziliśmy [Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 6 w Gdańsku] ma ewidentnie bardzo, bardzo dobrego dyrektora [Tomasza Zbierskiego], który bardzo ciężko pracuje, zmagając się z istniejącymi wyzwaniami. Myślę, że kolejną rzeczą, którą zabiorę ze sobą jest to, że bardzo często dobre szkoły i kolegia są prowadzone przez bardzo dobrą kadrę kierowniczą.

John Myers, Department for Education, Wielka Brytania:

Obserwowanie niektórych przykładów wspaniałego kształcenia w Polsce było naprawdę ekscytujące. W szczególności szkoła zawodowa i technikum, co zostało już wspomniane, z silnym powiązaniem z instytucją pracodawców. Szkoła ogólnokształcąca, którą odwiedziliśmy

wczoraj, a która - jak rozumiemy - odnosi duże sukcesy działając w stosunkowo trudnym środowisku. Byłem szczególnie podekscytowany spotkaniem ze złotym medalistą olimpijskim w wioślarstwie [Adamem Korolem, złotym medalistą Igrzysk Olimpijskich w Pekinie], pracującym jako nauczyciel wychowania fizycznego i zapoznającym z elitarnymi dziedzinami sportu uczniów, którzy normalnie nie mieliby okazji uprawiać wioślarstwa czy też kajakerstwa. To bardzo ekscytujące i na pewno inspirujące dla młodzieży w tej szkole.

Podobnie jak Nikolaos uważam, że zdecydowanie są rzeczy, których Anglia mogłaby się uczyć od Polski w zakresie szkolnictwa zawodowego. Należy jednak być ostrożnym przy przenoszeniu rozwiązań danego państwa do innego kraju. Moim zdaniem chodzi o to, aby szkoły i miasta uczyły się od siebie nawzajem, wymieniały się stosowanymi rozwiązaniami i podejściami oraz energią kadry kierowniczej. Możemy sprawić, aby właśnie to rozwijało się.

Henning Gerlach, Niedersächsisches Landesinstitut für schulische Qualitätsentwicklung (NLQ), Niemcy:

Zgadza się ze wszystkim, o czym mówili moi przedmówcy. Chciałbym tylko przypomnieć nasz pierwszy dzień, mam nadzieję, że nie zapomnieliśmy o nim i o prezentacji szczególnego sposobu pracy z uczniem szczególnie uzdolnionym [woje-

wódzkiego systemowego projektu innowacyjnego „Pomorskie dobry kurs na edukację. Wspieranie uczniów o szczególnych predyspozycjach w zakresie matematyki, fizyki

i informatyki”, do celów promocyjnych noszącego nazwę „Zdolni z Pomorza”, zaprezentowanego przez Adama Krawca, Dyrektora Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego]. To rozwiązanie zrobiło na mnie olbrzymie wrażenie.

Staffan Lekenstam, City of Gothenburg, City District of Centrum, Szwecja:

Pośród tego, co mieliśmy okazję obejrzeć w szczególności zapamiętałem wczorajszą dzień i tak zwaną akademię dziecięcą [projekt Polska Akademia Dzieci]. Uznałem ten pomysł za fascynujący i chciałbym go przenieść na swój grunt, zainicjować go w jakiejś postaci w moim mieście.

Francesco Berti, Dreziene Didattica Sezze, Włochy:

Również i ja jestem pod wrażeniem sposobu zarządzania szkoła zawodową, w szczególności powiązaniem jej ze środowiskiem (przedsiębiorstwami) i zrzeszeniami pracodawców. Chciałbym podkreślić właśnie to jako pozytyw. Podobnie, jak pierwszy dzień pobytu, gdy przedstawiciel

samorządu województwa zaprezentował strategię regionalną [Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020]. Impnujące, jaką uwagą władze samorządowe otaczają uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, dostrzegając w nich potencjał dla rozwoju regionu w przyszłości.

Trzystopniowy podział administracyjny może oznaczać ograniczenie autonomii szkół. Wydaje się, że w tym systemie samorząd ma znacznie większy zakres autonomii niż szkoła.

Tym, co warto byłoby przenieść do Włoch jest idea ścisłej współpracy pomiędzy szkołą a środowiskiem. Brakuje nam informacji zwrotnej od władz lokalnych, zrzeszeń pracodawców i lokalnych przedsiębiorców.

Šimon Stiburek, Scio, s.r.o., Czechy:

Muszę stwierdzić, że wiele szkół w Gdańsku, wielu, wielu dyrektorów i nauczycieli zrobiło na mnie naprawdę duże wrażenie. I uważam, że rzesze Polaków wykonują naprawdę dobrą pracę, rozwijając system i nowe przykłady dobrej praktyki. Zainspirowało mnie to w różnorodny sposób.

Za słaby punkt uznaję, jak wcześniej wspomniano, brak autonomii w niektórych dziedzinach, w szczególności w zakresie nauczanych treści. Naprawdę dobremu dyrektorowi, kierującemu naprawdę dobrą kadrą nauczycielską, byłoby trudno wdrożyć zmiany z powodu dużej liczby uregulowań prawnych oraz władz kontrolujących system oświatowy. Uważam, że przy większej swobodzie osiągnięcia byłyby jeszcze lepsze.

Podobnie jak Staffan, ja również jestem pod wielkim wrażeniem poznanej wczoraj Agaty Hofman [dr Agata Hofman, pomysłodawczyni projektu Polska Akademia Dzieci]. Jest bardzo ciekawą osobą, a projekt dziecięcej akademii zainspirował mnie. Już wczoraj wieczorem rozpocząłem starania o rozpoczęcie podobnego projektu w Pradze. Za pośrednictwem poczty elektronicznej wystąpiłem do swojego kraju kilka wiadomości z nadzieją na szybkie wdrożenie tego pomysłu.

Emilio Luzi, I.I.S. „G. Falcone”, Włochy:

Przede wszystkim chciałbym podziękować naszym przyjaciołom w Polsce za przyjęcie nas tutaj. W szczególny sposób pragnę podziękować Pani Małgorzacie Bukowskiej-Ulatowskiej, naszemu kierownikowi, za trud włożony w organizację wizyty oraz zapewnienie tak ciekawych spotkań podczas wizyty studyjnej.

Kieruję także podziękowania do pozostałych osób uczestniczących w planowaniu i realizacji wizyty.

Mam wrażenie, że jest tu grono decydentów, dla których współpraca całego środowiska jest niezwykle ważna dla odniesienia sukcesu w edukacji, co mogliśmy zaobserwować w szkole zawodowej.

Moja ciekawość nigdy nie zostaje w pełni zaspokojona. Bardzo chciałbym zobaczyć jeszcze klasę eksperymentalną, lecz jednocześnie zdaję sobie sprawę z tego, że nasz harmonogram był całkowicie wypełniony, w pełni wykorzystany został czas, jaki mieliśmy do dyspozycji.

Na zakończenie chciałbym jeszcze raz podziękować za dobrze wykonane zadanie.

Gert-Marijn van Loon, Dienst Ambulante Begeleiding Midden Nederland, Holandia:

Jestem pod wrażeniem spędzonego tu tygodnia. Widzieliśmy wiele ciekawych projektów w różnych szkołach, w szczególności w szkole zawodowej [w Pomorskich Szkołach Rzemiosł] oraz na uczelni [Polska Akademia Dzieci].

Ten ostatni pomysł chcę z pewnością zabrać ze sobą, aby przedyskutować go z moimi współpracownikami. Szczególne wrażenie wywarła na mnie współpraca z rodzicami, regularne kontakty z nimi i zaangażowanie rodziców w działalność całego systemu tak, aby widzieli postępy swoich dzieci.

Według mnie bardzo dobrze pracuje się w systemie funkcjonującym w oparciu o kompetencje, ramy kwalifikacji. Spotykam się z takim podejściem w wielu państwach, również w Polsce, i uważam, że jest to bardzo dobry kierunek rozwoju.

Zauważyłem duże zróżnicowanie dzieci w obrębie klas i sądzę, że stanowi to znaczące wyzwanie dla nauczycieli. Więc może to jest coś, czemu należałoby się przyjrzeć dokładniej. Ale tak jak powiedzieliście, John, to tylko osobista opinia sformułowana nie po to, żeby wskazać, jak powinno być, czy też jakie zmiany należy wprowadzić. Jest to po prostu zjawisko, które zaobserwowałem, i które warto wziąć pod uwagę.

Irena Tsenova, Wonder Group JSC, Bułgaria:

Muszę przyznać, że jako państwo, które było objęte reżimem komunistycznym, osiągnęliście bardzo dobre rezultaty w zakresie reformy szkolnictwa. To jest to, co my aktualnie próbujemy zrobić. Popieram wszystkie dotychczasowe wypowiedzi moich kolegów, zabieram ze sobą wiele dobrych przykładów dla naszego systemu edukacyjnego.

Co mi się tu naprawdę podoba, to wysiłek, jaki wkładacie w przełożenie teorii na praktykę. No i oczywiście system szkolnictwa zawodowego - nie jest ono zbyt popularne w Bułgarii, a wasze jest dobre.

Konstantinos Kouklis, 66th Primary School of Thessaloniki, Grecja:

Jeżeli chodzi o zalety polskiego systemu, to jestem pod wrażeniem związku pomiędzy szkołami zawodowymi, lokalnym rynkiem i zrzeszeniem pracodawców.

Za wadę uznałbym fakt, że województwo ustala strategię na przyszłe lata, co ogranicza

autonomiczne działania szkół.

I na koniec polski przykład dobrej praktyki, który można byłoby przenieść do mojego kraju. Chciałbym, żeby w naszym ministerstwie edukacji rozumiano, że konieczne jest uświadomienie sobie konkretnych potrzeb rynku pracy i modyfikacja programów szkolnych w taki sposób, aby odpowiadały one na te potrzeby.

Developing autonomy In the formal education system – international perspective

Between 1st and 5th October 2012 Centrum Edukacji Nauczycieli in Gdańsk hosted study visit Education for the future – developing autonomy in the formal education system, organized within the framework of Lifelong Learning Program. 11 applicants involved in educational policy on national, regional or local scale from 9 European countries: The Netherlands, Germany, Italy, Cyprus, Sweden, The United Kingdom, Greece, Czech Republic and Bulgaria were appointed to participate in the visit. The content of the meeting was related both to general education as well as vocational pre- and in-service training. The main objective of the visit was sharing experiences and opinions related to the subject matter of the study visit in an international group of experts, promoting examples of good practice and making professional connections on the European level.

The study visit participants took active part in the planned meetings, not only attentively listening to the presentations given by the representatives of the host institutions and asking numerous questions, but also presenting examples of successful solutions and problems with developing autonomy in their educational systems. Ideas and opinions were eagerly exchanged both during formal discussion sessions and during conversations in smaller groups. Due to the fact that all group members were strongly motivated, open-minded and well-organized, it was possible to use the limited time of the visit efficiently and complete the full agenda sustaining friendly atmosphere. The study visit seemed to be an important experience and a valuable starting point for future individual and institutional cooperation based on the professional contacts made in Gdańsk. Once again it could be seen what a useful initiative study visits are – here are two fragments of opinions expressed anonymously in final evaluation individual questionnaires which the group members were asked to complete:

I find the visit a very good exchange practice of the European countries. It helped me to get more information about interesting solutions which I can implement in the education system in my country. And it is a good start for different projects, further cooperation.

We went to a great variety of educational institutions and talked to a range of people, which was brilliant, interesting and enabled us to see the subject of autonomy from different perspectives.

On the last day of the visit we asked our guests to take part in a short interview and answer the following questions: What advantages and disadvantages of the educational system have you observed during the visit in Poland? Do you think that some Polish solutions or models can be implemented in your country?

Nikolaos Lekkos, Primary School of Peyia, Cyprus:

I think vocational education seems to be really impressive in Poland. A lot of effort is put into its development. The connection of it with the local suburbs and potential working places is really interesting not only to me but to all the participants of the study visit.

I would consider the fact that there are so many authorities dealing with education policy as a negative aspect. I think it must have some impact even if it was not obvious to us during this visit. But I am sure that beneath the surface the impact exists or even conflicting situations among all these authorities.

I think that some Polish educational strategies can be implemented in my country, Cyprus. Just as they can be implemented in any other European country because the core in all the educational systems of Europe is the same: democracy for citizens, connection of education with the work market etc. Possibility exists but the strategy has to be transformed to suit the needs of the country. Not just take a successful policy in Poland and expect it to be a successful policy in Cyprus, Sweden or Greece. We surely can import the idea and transform it to our needs.

Lynne Andrews, City College Plymouth, The United Kingdom:

Just to echo to what was said. Our visit to the vocational school [Pomorskie Szkoły Rzemiosł] where they are working closely with the chamber of commerce [Pomorska Izba Rzemieślnicza Małych i Średnich Przedsiębiorstw], I think it is very good practice. In England, some good schools and colleges are doing that. But I think a lot more could

do that to meet the needs of the local labour market. So, I would take that back with me.

And as to the advantages and disadvantages of the Polish system. I have not found any disadvantages. I need to think about the disadvantages. But in my opinion the advantage is that the education continues to be free into higher education and will therefore allow social mobility as long as the education on the lower level is with a good standard for everyone. And the school we visited yesterday [Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 6 w Gdańsku]. Obviously a very, very good director [Tomasz Zbiński], who is working very hard in challenging circumstances. And I believe that another thing to take away is that very often good schools and colleges are run by very good directors and head teachers.

**John Myers, Department for Education,
The United Kingdom:**

It was really exciting to see some of the examples of great education in Poland. Especially the vocational and the technical school, there are people who have mentioned it, with a strong relationship with the chamber of commerce. The general school that we visited yesterday, which we understand is very successful in a relatively poor neighbourhood. I was particularly excited to meet a gold medalist Olympic rower [Adam Korol] as the sports teacher of the school and bringing elite sports to students who would not normally have the opportunity to row or canoe. It is very exciting and must inspire the students of that school.

And now, like Nikolaos I think there are definitely things for England to learn from Poland in vocational education. But we need to be careful that it is not our taking a national rule and then applying it to another country. It is as much about, I think, schools and cities learning from each other as types and approaches that they have had and the kind of energy of the leaders of schools. And, you know, we can allow that to flourish.

**Henning Gerlach, Niedersächsisches Landesinstitut für
schulische Qualitätsentwicklung (NLQ), Germany:**

I agree with everything the previous persons spoke about. There is no need to repeat all of it. I just want to remind you of our first day, I hope you have not forgotten about it, and the special way of dealing with the gifted student ["Zdolni z Pomorza", a regional innovative program]. I was very impressed by that.

**Staffan Lekenstam, City of Gothenburg, City District
of Centrum, Sweden:**

Among the things that we have seen, I especially remember yesterday and what is called the children's academy [Polska Akademia Dzieci]. I have found it fascinating and I think that I would take that with me. I would try to introduce that in my city in some form.

Francesco Berti, Drezione Didattica Sezze, Italy:

I also have been impressed by the way the vocational school is managed, especially the integration with external environment (companies) and the chamber of commerce. I would underline that as a positive point. Just as the first day of the visit when the province representative explained your regional strategy [Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020]. It is

Fot. B. Wierzba

Niezwykle inspirujące dla uczestników wizyty okazało się spotkanie w Pomorskich Szkołach Rzemiosł (na zdjęciu: zwiedzanie jednej z pracowni szkolnych).

The meeting held in Pomorskie Szkoły Rzemiosł, vocational secondary schools, turned out to be really inspiring for the study visit participants (photo: visiting a classroom).

Fot. B. Wierzba

Podczas wizyty w ZSO nr 6 w Gdańsku jedną z miłych niespodzianek dla naszych gości z Europy było spotkanie z Adam Korolem, złotym medalistą Igrzysk Olimpijskich w Pekinie w wioślarstwie. During the visit to the general secondary schools (ZSO nr 6 w Gdańsku) meeting A. Korol, a gold Olympic medallist in rowing in Beijing was one of the pleasant surprises for our guests.

Fot. M. Bukowska-Ulatowska

W spotkaniu w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 6 w Gdańsku uczestniczyła m.in. Regina Białousów, Dyrektor Wydziału Edukacji Miasta Gdańska.

In the meeting held in Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 6 w Gdańsku, general junior and senior secondary schools, participated among others Regina Białousów, Director of the Education Department, Gdańsk City Hall.

impressing how the local administration focuses on the gifted students for science and mathematics subjects as a way to ensure the future development of the area.

Various stages of administrative division system maybe means that the schools do not have so much autonomy. It seems your way means more autonomy for the regional and local authorities rather than for schools.

What I can consider as major advantage that could be imported to Italy is the idea of integration of schools with the environment. We actually miss the feedback from local authorities, chambers of commerce, local enterprise that we could have.

Šimon Stiburek, Scio, s.r.o., Czech Republic:

I have to say that I have been really impressed by many of the schools in Gdańsk, many, many principals and teachers. And I think there are plenty of people in Poland doing a really good job to develop the system and new examples of good practice. I have been inspired in many ways.

As a weak point I find, as it has already been mentioned, the lack of autonomy in some fields, especially in the curriculum. It could be quite difficult for a really good principal with really good staff of teachers to introduce changes because there are so many regulations and authorities controlling the educational system. I feel they would achieve even more if given more freedom.

As Staffan, I also was really impressed by Agata Hofman, who we met yesterday. She is a very interesting person and the project of children's academy inspired me. Last night I already took some steps to introduce a similar project in Prague. I have sent several e-mails home hoping to import the idea soon.

Emilio Luzi, I.I.S. "G. Falcone", Italy:

First of all, I would like to thank all of you, friends in Poland, for having us here. I especially would like to thank Ms. Malgorzata Bukowska-Ulatowska, our manager, for the organizational effort and such interesting study visit meetings. My thanks also go to the whole staff who have participated in planning and executing the visit.

I feel that there is a group of state holders here for whom cooperation is very important to achieve success in education, such as seen in the vocational school.

My curiosity is never completely satisfied. I would love to see also an experimental laboratory but at the same time I realize our schedule was filled to the full using up all the time we had at our disposal. Finally, I would like to thank you again for the job well done.

Gert-Marijn van Loon, Dienst Ambulante Begeleiding Midden Nederland, The Netherlands:

I think it was a very impressive week. We have seen a lot of interesting projects in different schools, especially in the vocational school [Pomorskie Szkoły Rzemiosł] and at the university [Polska Akademia Dzieci]. The last one is definitely the project I want to take home with me and discuss with my colleagues what the possibilities are. Also impressive I thought were the regular contacts with parents, working together and involving them in that system to see the progress their children have made.

The competence based working system is, I think, a very good system to work in. I see that in a lot of different countries, also in Poland, and I think that is a very good development.

I also see a big diversity of children in classes and that is a big task for the teachers, I think. So maybe that is something to take a closer look at. But like what you said John, it is a personal opinion formed not to tell how it has to be or how it has to be different. It is just something I have noticed and maybe something to take into consideration.

Irena Tsenova, Wonder Group JSC, Bulgaria:

As a country that was in the communist regime, I have to actually admit that you have reached very good results with the educational reform. It is something we are trying to do at the moment. I have to support everything that my colleagues have said and I take with me a lot of good examples for our educational system. What I really like here is that you put a lot of effort in applying the theory to practice. And of course the system of vocational education. It is not very popular in Bulgaria and yours is good.

Konstantinos Kouklis, 66th Primary School of Thessaloniki, Greece:

Thinking about advantages of the Polish system, it is the connection between vocational schools and the local market or the chamber of commerce that impressed me very much.

I would consider a disadvantage the fact that the province sets the strategy for the future years so the schools have less autonomy with everything they do.

And finally Polish strategies that could be implemented in my country. It would be an example of good practice if our ministry of education understood that they have to be aware of the exact needs of the market and alter the schools programs to respond to these needs.

More ideas, thoughts and opinions about the solutions for developing autonomy in the formal education system both in Poland and in other European countries, presented and discussed during the study visit, are included in the group report, which is to be published on the CEDEFOP website (<http://www.cedefop.europa.eu>) and is currently available on www.cen.gda.pl.

The study visit organized by Centrum Edukacji Nauczycieli in Gdańsk enabled the representatives of education authorities from Poland and 9 other European countries to exchange examples of good practice and reflect on challenges that developing autonomy in general and vocational education faces in different systems. It was also a valuable opportunity to make new professional contacts which may lead into further international cooperation. As editors of "Edukacja Pomorska", we hope for enriching our magazine with more articles presenting educational solutions applied in various European countries.

■

Współpraca i aktywność międzynarodowa CEN w Gdańsku w temacie „Małe języki” w edukacji. Cz. 1: Kierunek – FRYZJA

Renata Mistarz
nauczyciel konsultant CEN
ds. edukacji regionalnej

Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku od kilkunastu lat pozyskuje w drodze bezpośrednich kontaktów wiedzę na temat sytuacji „małych” / mniejszościowych języków w różnych krajach europejskich. Wynika to ze specyfiki regionu, w którym działa placówka (obecność języka kaszubskiego a także innych języków mniejszości narodowych i etnicznych). Centrum Edukacji Nauczycieli upowszechnia także posiadaną informację w celu promocji języków mniejszościowych oraz zmiany świadomości i postaw ludzi. W szczególności - propaguje europejskie rozwiązania prawne. Organizuje seminaria z udziałem gości zagranicznych, wizyty studyjne, wydaje publikacje, pozyskuje materiały celem ich analizy oraz dalszego wykorzystania itp.

Fryzja - holenderska dwujęzyczna prowincja jest najstarszym kierunkiem kontaktów w dziedzinie „małych” języków. Pierwsze formalne kontakty Fryzów i Kaszubów zaczęły się od roku 1992. Podjęły je dwie organizacje reprezentujące interesy tych europejskich wspólnot etnicznych - Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie i Rada Ruchu Fryzyjskiego. Bezpośrednie kontakty nauczycieli kaszubskich rozpoczęły się kilka lat później.

Spotkanie międzynarodowe w Gdańsku z okazji 40-lecia Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego. Wśród członków oficjalnej delegacji fryzyjskiej znajdujemy nauczycieli polskich: Felicję Baska-Borzyszkowską (KLO Brusy), Renatę Mistarz (CEN Gdańsk), dra Marka Cybulskiego (UG) i Wandę Lew Kiedrowską - członków Zespołu ds. edukacji ZG ZKP, zaś w tle - prof. Brunona Synaka - Prezesa ZG ZKP (Gdańsk 1995).

Pierwsza wizyta studyjna we Fryzji

Grupa kaszubskich nauczycieli, w tym konsultant edukacji regionalnej z Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, Renata Mistarz, wyjechali w maju 1997 roku na trwającą tydzień wizytę studyjną¹. Jej tematem była dwujęzyczność niderlandzkiej Fryzji i polityka językowa państwa oraz prowincji w zakresie promocji i wsparcia języka fryzyjskiego.

W stolicy Fryzji – Leeuwarden. Od lewej: Danuta Pioch (SP Mójuszu), Rafał Ziółtkowski (KLO Brusy), Wanda Kiedrowska (KLO Brusy, Przewodnicząca Zespołu ds. Oświaty ZKP), Irena Ceynowa (SP Żarnowiec), prof. Edward Breza (UG), Jaromir Szroeder (SP Parchowo), Danuta Torlińska (SP Władysławowo), dr Marek Cybulski (UG) Agnieszka Cirocka (SP Borzestowo), Jaromira Labudda (SP Głodnica), Felicja Baska-Borzyszkowska (KLO Brusy), Bożena Ugowska (WSD Pelplin), Renata Mistarz (CEN Gdańsk).

Były wizyty w szkołach...

Lekcja języka fryzyjskiego w szkole w gminie Tytsjerksteradiel. W klasie uczy się sześciu emigrantów z Azji i Afryki. Nauka fryzyjskiego obejmuje także i tych uczniów.

¹ Organizatorami wizyty studyjnej we Fryzji byli: Zarząd Główny Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego poprzez Zespół ds. Oświaty, Rada Ruchu Fryzyjskiego, GCO - Centrum Kształcenia Nauczycieli w Leeuwarden (Holandia).

Szkola w Hindelopen. Miasteczko posiada swój własny język o tej samej nazwie. Mówi nim ok. 800 osób w tym tylko miejscu globu. Starszy od języka fryzyjskiego, przetrwał do naszych czasów. Jest od 1967 roku nauczany w szkole. Materiały do nauki pomogło stworzyć tamtejsze Centrum Kształcenia Nauczycieli.

...i przedszkolach

Przedszkole fryzyjskojęzyczne we Franeker

Odwiedzano także instytucje wpisane do Kontraktu „Język i kultura fryzyjska”² z tytułu swych powinności na rzecz dziedzictwa fryzyjskiego: telewizję regionalną, muzeum literatury fryzyjskiej, Akademię Fryzyjską, Centrum Kształcenia Nauczycieli, kuratorium oświaty oraz szereg innych.

Wizyty zaowocowały nową wiedzą na temat formalnoprawnych i strategicznych rozwiązań mieszczących się w zakresie polityki językowej państwa i prowincji na rzecz ochrony i rozwoju języka mniejszościowego.

Po wizycie we Fryzji przyszła kolej na popularyzację jej efektów w kraju. Nastąpiło to na międzynarodowym seminarium Studium Edukacji Regionalnej i Alternatywnej Uniwersytetu Gdańskiego i Kaszubskiej Wszechnicy Ludowej w Wejherowie (1997)

² Kontrakt „Język i kultura fryzyjska” zawarty został 8 listopada 1993 roku między rządem holenderskim a zarządkiem prowincji Fryzja.

oraz w książce wydanej przez Uniwersytet Gdański³.

Sytuacja języka fryzyjskiego porównana została z sytuacją języka kaszubskiego i odtąd stała się niedościęgiem przez długi czas wzorcem dla działaczy i nauczycieli kaszubskich.

Współpraca kaszubsko-fryzyjska rozwijała się dalej. Konsultantka Renata Mistarz na pięć lat odeszła z Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, by kierować Szkołą Podstawową w Sierakowicach. Już jako Przewodnicząca Zespołu ds. Edukacji Zarządu Głównego Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego zainicjowała wraz z Jelle Bangma z Centrum Kształcenia Nauczycieli w Leeuwarden partnerstwo szkół kaszubskich i fryzyjskich (nadała temu projektowi nazwę „Naczynia Połączone”) i do roku 2001 pełniła rolę koordynatora polskiego tego projektu⁴.

Do partnerstwa dobrano 12 szkół

Pierwsze partnerskie szkoły kaszubskie i fryzyjskie	
Szkoły kaszubskie	Szkoły fryzyjskie*
Zespół Szkół w Kramarzynach (gm. Tuchomie, pow. Bytów)	Chrześcijańska Szkoła Podstawowa „De Frissel” w Feanwâlden/Veenwouden
Zespół Szkół w Lipnicy (gm. Lipnica, pow. Bytów)	Chrześcijańska Szkoła Podstawowa „Skoalfinne” w Warns (gm. Nijefurd)
Szkoła Podstawowa w Jastrzębiej Górze (gm. Władysławowo, pow. Puck)	Chrześcijańska Szkoła Podstawowa „De Paedwizer” w St Nyk/Sint Nicolaasga gm. Scharsterland
Zespół Szkół w Szemudzie (gm. Szemud pow. Wejherowo)	Chrześcijańsko-Neutralna Szkoła Podstawowa „Otto Clant” w Boksumgm. Menaldumadeel
Szkoła Podstawowa w Borzestowie (gm. Chmielno, pow. Kartusy)	Nijemirdum/Nijemardum gm. Gaasterland-Sloten
Szkoła Podstawowa w Głodnicy/Centrum Edukacji Kaszubskiej w Głodnicy (gm. Linia, pow. Wejherowo)	Szkoła w Elahuizen gm. Gaasterland-Sloten

*Uwaga: Nazwy miejscowości fryzyjskich podawane są w dwóch wersjach językowych – po fryzyjsku i po holendersku

3 MISTARZ, R., Dwujęzyczność w niderlandzkiej Fryzji w nawiązaniu do sytuacji etnicznej i edukacyjnej na Kaszubach. W: Edukacja regionalna mniejszości narodowych i etnicznych. Pr. zb. pod red. K. Kossak-Głowczewskiego. Gdańsk: Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, 1999, s. 54-76.

4 Projekt ze strony fryzyjskiej koordynuje od powstania Jelle Bangma (GCO Leeuwarden). Ze strony polskiej projekt koordynowały:

1/ Renata Mistarz (1997-2001)

2/ Elżbieta Ścibior (2002-2006)

3/ Renata Peplińska – ZG ZKP (2007-2010). Obecnie projektem zarządza ZG Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego.

Wśród celów współpracy szkół zapisano m.in.:

1. Spotkanie się jako obywateli świata, poznawanie kultur swoich krajów i regionów;
2. Pogłębianie znajomości swoich języków mniejszościowych, poznawanie roli, jaką pełnią w życiu człowieka i społeczności, wymienianie doświadczeń na polu ich promowania;
3. Rozwijanie swej dwujęzyczności i wielojęzyczności;
4. Poznawanie systemów edukacyjnych partnerów, promowanie działań innowacyjnych w zakresie metod nauczania i materiałów dydaktycznych oraz zarządzania szkołami;
5. Rozwijanie się w dziedzinie informatyczno-komunikacyjnej;
6. Wspieranie się ludzi żyjących w odmiennych warunkach.

Zawarto umowy dwustronne między szkołami w Urzędzie Prowincji Fryslân w Leeuwarden we wrześniu 2001.

Dwie gminy (polska – Tuchomie i holenderska – Veenwouden) zawarły porozumienie o szerszej współpracy partnerskiej. Pozostała współpraca (np. instytucji) odbywa się do dziś na zasadzie kontaktów dwustronnych i operacyjnego planowania.

Centrum Edukacji Nauczycieli później wielokrotnie było proszone i włączało się do projektu „Naczynia Połączone” jako współorganizator.

Rok 2002 – wizyta Fryzów w Polsce

W czasie, gdy przedstawiciele szkół fryzyjskich przebywali u swoich partnerów, Jelle Bangma – Kierownik Działu Języka Fryzyjskiego w Centrum Kształcenia Nauczycieli GCO w Leeuwarden, gościł w gdańskim Centrum Edukacji Nauczycieli.

Spotkanie uczestników projektu „Naczynia Połączone” z Lechem Wałęsą. Na gościach ten punkt programu zrobił piorunujące wrażenie. Lech Wałęsa mówił o niebagatelnym znaczeniu takich grup etnicznych, jak Fryzowie i Kaszubi dla przyszłości Europy.

Rok 2008 – podczas kolejnej wizyty Fryzów

W Centrum Edukacji Nauczycieli 12 września 2008 r. rozpoczęto spotkanie wszystkich partnerów projektu „Naczynia Połączone” ogólną konferencją z udziałem przedstawicieli szkół, samorządowców, przedstawicieli kuratorium oświaty, wicewojewody pomorskiego oraz organizatorów – Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego i CEN. Następnego dnia odbyły się zajęcia dla łączonych grup nauczycieli kaszubskich i fryzyjskich.

Warsztaty „Czytanie gdańskich śladów”

Warsztaty „Czytanie gdańskich śladów”

Twórcze przekształcenie wrażeń po warsztatach gdańskich – wspólna i harmonijna praca partnerów.

Na łamach „Edukacji Pomorskiej” ukazało się kilka artykułów poświęconych doświadczeniom projektu „Naczynia Połączone”:

- Bangma J. Język fryzyjski w szkolnictwie podstawowym. „Edukacja Pomorska” 2003, nr 6, s. 4-5.
- Mistarz R., Nauczyciele z holenderskiej Fryzji znowu w Polsce. „Edukacja Pomorska” 2008, nr 31, s. 14-19.
- Mistarz R., Współpracują ze sobą szkoły kaszubskie i fryzyjskie (Holandia) w projekcie „Naczynia Połączone”. „Edukacja Pomorska” 2002, nr 4, s. 33.
- Ryske A., Antochowska J., „Przyjaciel nieznanego języka” - projekt edukacyjny realizowany w SP w Jastrzębiej Górze w dniach 18-19 października 2001 r. „Edukacja Pomorska” 2002, nr 6.

Tekst Jellego Bangma został przetłumaczony na język rosyjski i rozpowszechniony na Krymie w 2004 roku⁵.

5 BANGMA J., Friziyskiy yazyk v nachalnoy shkole, Seminarium na Krymie (2004) „Podgotovka program obuchenia na rodnyh jazykah” (‘Preparing a Program of Regional Education in National Languages’), Rebirth of Crimea Foundation Bakhchisaray, Crimea, Ukraine, Ministry of Education and Science of Autonomy Republic of Crimea, Crimea (Ukraine) 2004.

O TYM SIĘ MÓWI

Nowy raport Polskiego Biura Eurydice

Polskie Biuro Eurydice, działające przy Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, opublikowało raport „Zmiany dotyczące wieku rozpoczynania obowiązków szkolnego w Europie”. Badanie przeprowadzono w odpowiedzi na potrzeby Ministerstwa Edukacji Narodowej, w szczególności z uwagi na zainteresowanie rozwiązaniami dotyczącymi obniżania wieku szkolnego w innych krajach Unii Europejskiej oraz jako odniesienie do prac ministerstwa nad wprowadzeniem najnowszej reformy kształcenia. Proces badawczy trwał ponad rok. Raport zredagowano na podstawie odpowiedzi na pytania postawione przez Polskie Biuro w ramach serwisu Question & Answer. Dokument jest dostępny pod adresem www.eurydice.org.pl.

K.O.

Zmiany w szkolnictwie artystycznym

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego w kwietniu 2012 roku zatwierdził kierunek zmian w szkolnictwie artystycznym. Od stycznia 2013 roku trwają prace nad projektami rozporządzenia dotyczącego podstaw programowych i rozporządzeń wiążących, trwa także pilotaż ramowych planów nauczania w wybranych placówkach oświatowych. W związku ze zmianami, w strukturach MKiDN powołano zespół do spraw legislacji działający pod agendą merytoryczną Departamentu Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej. Proponowane przez Zespół działania dotyczą szkolnictwa artystycznego I i II stopnia. Koncentrują się one na rozwijaniu gry i pracy zespołowej (ze szczególnym uwzględnieniem ucznia zdolnego), na zwiększeniu korelacji treści przedmiotowych oraz poszerzeniu pola autonomii w zarządzaniu szkołą. W ramach tych założeń zostały przygotowane propozycje zmian szeroko konsultowane z ekspertami i przedstawicielami środowisk szkolnictwa artystycznego. Mają one charakter ewolucyjny, a ich wdrożenie jest niezbędne ze względu na potrzebę dostosowania kształcenia artystycznego do potrzeb najmłodszych, powszechny rozwój i zastosowanie nowoczesnych technologii, dostosowanie metod nauczania do nowych realiów, jak również z powodu zmian zachodzących na rynku pracy. W tym kontekście bardzo istotne są także zapisy Krajowych Ram Kwalifikacji. Na stronie internetowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego można zapoznać się z koncepcjami zmian, które mogą ulegać modyfikacjom w procesach konsultacji i zgłaszania propozycji.

K.O.

Rok Tuwima, Lutosławskiego, Czochralskiego i Powstania Styczniowego

W związku z przypadającą w tym roku sześćdziesiątą rocznicą śmierci i stuleciem poetyckiego debiutu Juliana Tuwima, setną rocznicą urodzin wybitnego kompozytora i dyrygenta Witolda Lutosławskiego, oraz sześćdziesiątą rocznicą śmierci jednego z najwybitniejszych naukowców współczesnej techniki Jana Czochralskiego Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął uchwałę w sprawie ustanowienia roku 2013 Rokiem Juliana Tuwima, Witolda Lutosławskiego i Jana Czochralskiego. Rok 2013 będzie również Rokiem Powstania Styczniowego o czym zdecydował w związku z 150. rocznicą jego wybuchu Senat RP.

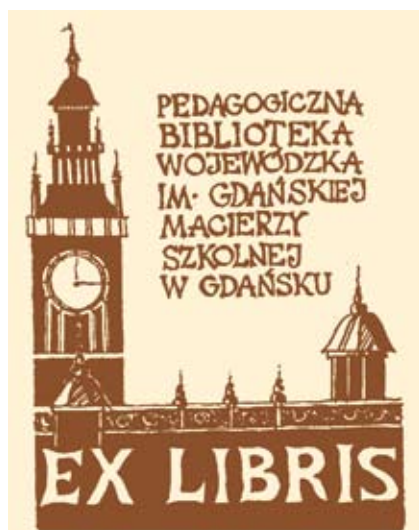
Inne ważniejsze rocznice przypadające w tym roku:

- **23 I** – 220. rocznica II rozbioru Polski (1793)
- **19 IV** – 70. rocznica wybuchu powstania w getcie warszawskim (1943)
- **3 IX** – 60. rocznica wejścia w życie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (1953)
- **14 X** – 240. rocznica powołania Komisji Edukacji Narodowej (1773)
- **1 XI** – 95. rocznica powstania Związku Harcerstwa Polskiego (1918)
- **11 XI** – 95. rocznica odzyskania niepodległości przez Polskę (1918).

J.A.

BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA

Dyrektor szkoły jako lider edukacyjny. Cz. 1

Zestawienie bibliograficzne odnotowuje zbiory Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku, w wyborze za lata 1994-2012. Opisy bibliograficzne poszczególnych pozycji sporządzono na podstawie danych z bibliotecznych źródeł informacji pośredniej – baz komputerowych KAT i NOWA i są zgodne z obowiązującą normą: PN - 82 / N - 01152.01: Opis bibliograficzny. Książki. Zestawienie prezentuje w pierwszej części wydawnictwa zwarte. W ich obrębie publikacje uszeregowano alfabetycznie. Druga część zestawienia, która ukaże się w kolejnym numerze, obejmować będzie artykuły z wydawnictw ciągłych.

BARSZCZEWSKA, Bożena

Nadzór pedagogiczny : ewaluacja, kontrola, wspomaganie / Bożena Barszczewska. - Warszawa : Wolters Kluwer, 2012. - ISBN 978-83-264-0714-7

BEDNARSKA-WNUK, Izabela

Zarządzanie szkołą XXI wieku : perspektywa menedżerska / Izabela Bednarska-Wnuk. - Warszawa : Wolters Kluwer, 2010. - ISBN 978-83264-0486-3

BUZAN, Tony

Zwykli ludzie – liderzy / Tony Buzan, Tony Dottino, Richard Israel ; [tł. ang. Anna Czajkowska]. - Warszawa : Muza, 2005. - ISBN 978-83-7495-412-0

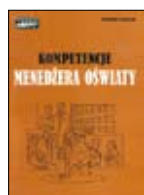
DZIERZGOWSKA, Irena

Dyrektor w zreformowanej szkole / Irena Dzierzgowska. - Wyd. 2.- Warszawa : CODN, 2000. - ISBN 83-87958-14-X

FULLAN, Michael

Odpowiedzialne i skuteczne kierowanie szkołą / Michael Fullan ; tł. [z ang. Krzysztof Kruszewski].- Warszawa : Wydaw. Nauk. PWN, 2006. - ISBN 83-01-14564-1

GAWRECKI, Lechosław

Kompetencje menedżera oświaty : poradnik dla dyrektorów szkół i innych placówek edukacyjnych oraz pracowników prowadzących i nadzorujących / Lechosław Gawrecki ; [rys. Barbara Terebecka , Błażej Tomczak]. - Poznań : eM-Pi2, 2003. - ISBN 83-88933-02-0

GAWRECKI, Lechosław

Techniki pracy menedżera oświaty czyli Jak powinien działać profesjonalny dyrektor szkoły : materiały szkoleniowe Studium Doskonalenia Menedżerskiego w Kaliszu dla dyrektorów szkół i pracowników organów prowadzą-

cych i nadzorujących szkoły / Lechosław Gawrecki. -
Poznań : eMPI², 1997. - ISBN 83-86421-83-5

GUT, Renata

Cechy osobowe dyrektora szkoły a styl zarządzania / Renata Gut. - Warszawa :
CODN, cop. 2009. - ISBN 978-83-60814-42-0

HARKINS, Phil

W poszukiwaniu modelu przywództwa / Phil Harkins, Phil Swift. - Warszawa : Wolters Kluwer, 2010.
- ISBN 978-837526728-0

KOMUNIKACJA społeczna a zarządzanie we współczesnej szkole / red. Klaudia Błaszczuk, Mirosław Drzewowski, Wojciech J. Maliszewski. - Toruń : Adam Marszałek, 2009. - ISBN 978-85-7611-158-4

KORDZIŃSKI, Jarosław

Zarządzanie rozwojem szkoły / Jarosław Kordziński. - Warszawa : Wolters Kluwer, 2012.
- ISBN 83-910530-8-X

KOSIŃSKA, Ewa

Dyrektor w szkole : krótki poradnik psychologiczny / Ewa Kosińska. - Kraków : Rubikon, 1999.
- ISBN 83-910830-8-X

LITTAUER, Florence

Osobowość lidera / Florence Littauer ; [tł. z ang. Maria Sabillo-Widera]. - Warszawa : Logos, cop. 2001. - ISBN 83-86941-41-3

McEWAN, Elaine K.

Jak sobie radzić z nauczycielami, którzy są źli, zmęczeni, bezradni lub po prostu stuknięci / Elaine K. McEwan ; [tł. z ang. Joanna Jedlińska]. - Warszawa : Wydaw. Szk. i Pedag., 2008. - ISBN 978-83-02-10244-8

MADALIŃSKA-MICHALAK, Joanna

Skuteczne przywództwo w szkołach na obszarach zaniedbanych społecznie / Joanna Madalińska-Michalak. - Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2012. - ISBN 978-83-7525-742-7

MAKARUK, Paweł

Powinności dyrektora / Paweł Makaruk, Jerzy Gruszka. - Jelenia Góra : Wydaw. Nauczycielskie, 1998. - ISBN 83-5541

MAXWELL, John C.

Być liderem : czyli jak przewodzić innym / John C. Maxwell ; tł. [z ang.] Marek Czeakański. - Warszawa : Medium, [1996]. - ISBN 83-85512-71-4

MAZURKIEWICZ, Grzegorz

Przywództwo edukacyjne : odpowiedzialne zarządzanie edukacją wobec wyzwań współczesności / Grzegorz Mazurkiewicz. - Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, cop. 2011. - ISBN 978-83- 233-3095-0

PIELACHOWSKI, Józef

Organizacja, kierowanie i nadzór pedagogiczny w szkole : poradnik dla dyrektorów szkół oraz pracowników organów prowadzących i nadzorujących szkoły / Józef Pielachowski. - Wyd. 2 zaktual. - Poznań : eMPI², 2009. - ISBN 978-83-61249-21-4

PIETRON-PYSZCZEK, Agata

Motywowanie pracowników : wskazówki dla menedżerów / Agata Pietroń-Pyszczek. - Wrocław : Marina, 2007. - ISBN 978-83-924138-2-0

PIWOWAR-SULEJ, Katarzyna

Zarządzanie personelem nauczycielskim w oświacie / Katarzyna Piwowar-Sulej. - Warszawa : Wolters Kluwer, 2008. - ISBN 978-83-7601-917-8

PŁOCIŃSKA, Małgorzata,

Czas współpracy i czas zmian / Małgorzata Płocińska, Hanna Rylke. - Warszawa : Wydaw. Szk. i Pedag., 2002. - ISBN 83-02-08282-X

PRZYWÓDZTWO

Przywództwo w szkole / red. nauk. Joanna M. Michalak. - Kraków : Impuls, 2006. - 83-7300-620-X

SZCZUPACZYŃSKI, Jerzy

Edukacja a zarządzanie : podręcznik akademicki / Jerzy Szczupaczyński. - Pułtusk : WSH, 2004. - ISBN 83-89709009-0

TOŁWIŃSKA, Bożena

Kompetencje społeczne dyrektorów szkół / Bożena Tołwińska. - Kraków : Impuls, 2011. - ISBN 978-83-758-748-7

WITEK, Stefan

Doskonalenie umiejętności dyskusowania / Stefan Witek. - Jelenia Góra : Wydaw. Naucz., 1998. - ISBN 83-85814-17-5

*Zestawienie sporządzili:
Halina Gorzysnik-Wójtewicz
Fryderyk Wojda*

Sprawozdanie z działalności Społecznego Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 60-lecia Systemu Doskonalenia Nauczycieli w Gdańsku

Społeczny Komitet Organizacyjny Jubileuszu 60-lecia Systemu Doskonalenia Nauczycieli w Gdańsku z siedzibą przy al. gen. J. Hallera 14, działając w oparciu o zgodę Marszałka Województwa Pomorskiego na przeprowadzenie zbiórki publicznej na terenie Województwa Pomorskiego w terminie od 17 maja 2012 r. do 30 września 2012 r. – decyzja ROPS-P.622.23.12 z dnia 17 maja 2012 r., zebrał sumę: 4554,30 (słownie: cztery tysiące pięćset pięćdziesiąt cztery 30/100 zł).

Powyższą kwotę, zebraną w formie wpłat na konto bankowe dokonanych przez siedem podmiotów, przeznaczono na pokrycie kosztów organizacji uroczystości zasadniczej i przedsięwzięć towarzyszących, w tym wystawy, konferencji popularnonaukowej i okolicznościowych wydawnictw.

Wydatkowano kwotę w wysokości	4 554,30 zł
• tablice /wystawa/	338,91 zł
• artykuły spożywcze, usługa cateringowa	3 431,64 zł
• opłaty bankowe	174,00 zł
• opłata skarbową	82,00 zł
• artykuły szklane	337,75 zł
• kwiaty	190,00 zł

Rozmowa ze Stanisławem Szymańskim producentem filmu „Baczyński”

- Do jakiej widowni skierowany jest „Baczyński”?

- Zrealizowaliśmy ten film z myślą o bardzo szerokiej grupie odbiorców, ale najbardziej liczymy na młodych widzów. To dla nas najcenniejsza część widowni. Dlaczego? Ponieważ mogą utożsamiać się z Krzysztofem Kamilem Baczyńskim, który zginął gdy miał dwadzieścia trzy lata, będąc - w dzisiejszym pojęciu - właściwie chłopcem. Chcieliśmy zrobić film, który przemówi do jego rówieśników, młodzieży licealnej, gimnazjalnej, studentów.

- Czasy się zmieniły, a problemy młodzi ludzie mają podobne. Tak samo się zakochują, dokonują wyborów, wahają się, co robić w przyszłości.

- Baczyńskiemu przyszło żyć w strasznych czasach, ale był podobny do swoich rówieśników, których można teraz spotkać na ulicach polskich miast. Dzisiejsza młodzież oczywiście boryka się z różnymi problemami, ale ma wielkie szczęście - dorasta i rozwija się w normalnych warunkach. Od prawie siedemdziesięciu lat Polska jest krajem, gdzie nie ma wojny.

- Sądzi Pan, że w dzisiejszych czasach, gdy coraz bardziej liczy się forma, a treść spychana jest na dalszy plan, poezja kogokolwiek interesuje?

- Każdy film robi się po to, by oceniła go widownia. Żeby ludzie nie tylko go obejrżeli, ale też przeżyli, doznali w czasie seansu czy to wzruszeń, czy radości. „Baczyński” jest takim filmem. To refleksja nad naszą historią i terażniejszością. Mamy niezwykłą, można powiedzieć hollywoodzką, historię Krzysztofa i Barbary. Wielka miłość i wielka tragedia. To opowieść uniwersalna, ponadczasowa. Dlatego widzieliśmy sens produkcji takiego filmu, zmierzenia się z takim tematem.

Krzysztof Kamil Baczyński nie jest tylko szkolnym poetą. Jego twórczość żyje w wielu środowiskach - choćby slamerów czy harcerzy, jest czytany, interpretowany, ludzie go znają i podziwiają. Od tekstu Baczyńskiego zaśpiewanego w 1984 roku w Krakowie wielką karierę rozpoczął Grzegorz Turnau. Jego poezję czytaliśmy swoim pierwszym wielkim miłościom.

Sądzę, że nic się pod tym względem nie zmieniło, nadal można w ten spo-

sób oczarować dziewczynę, bo to tak mocna, emocjonalna i esencjonalna poezja. Mimo że była pisana w konkretnych czasach, o konkretnych problemach, uczuciach, rozterkach, jest aktualna od kilkudziesięciu lat. To fenomen! Dlatego liczymy, że młodzież zechce zobaczyć film „Baczyński”, że skonfrontuje się z własnymi wyobrażeniami o tej postaci, twórczości, wspaniałymi ludźmi, którzy kochali, żyli i że nie będzie zawiedziona.

- Do jakiego gatunku można zaliczyć ten film?

- Określamy go jako poetycko-biograficzny i myślę, że takie sformułowanie najlepiej oddaje jego charakter. Ma bardzo oryginalną formę, którą trudno zdefiniować. Powstało coś nowego, oryginalnego. To film, który wykorzystuje wszelkie możliwości języka filmowego.

- Czy film pokazuje całe życie Baczyńskiego?

- Tylko najważniejszy okres. Przedstawia życie Baczyńskiego od lata 1939 roku, gdy dojrzał jako człowiek, poeta, gdy został żołnierzem, mimo że nie miał ku temu żadnych predyspozycji. Był wrażliwym człowiekiem dość słabego zdrowia, ale to nie miało dla niego znaczenia. Powodował nim wewnętrzny obowiązek, który kazał mu walczyć. Niestety, jak wiemy, skończyło się to tragicznie.

Jego wiersze, które wpleliśmy w narrację filmu, odzwierciedlają to, co czuł, przeżywał, co działo się w Warszawie, w kraju. Są czytane nie tylko przez Mateusza Kościukiewicza, który gra tytułowego bohatera. Film kłamrą zamyka współcześnie zorganizowany slam poetycki, na którym młodzi ludzie przedstawili swoje interpretacje poezji Baczyńskiego. Bardzo osobiste, emocjonalne, prawdziwe. To też dowód, że ta poezja jest żywa.

Rozmawiał: Kuba Zajkowski

MATEUSZ KOŚCIUKIEWICZ

JAKO

BACZYŃSKI

FILM POETYCKO-BIOGRAFICZNY

W KINACH OD 15 MARCA

WYSTĘPIA: MATEUSZ KOŚCIUKIEWICZ | KATARZYNA ZAWADZKA | IWIJA TELEGA | MARTA KLUBOWICZ
SCENARIUSZ I REŻYSERIA: KORDIAN PIWÓWORSKI | PRODUCCNI: TADEUSZ LAMPKA, STANISŁAW SZYMAŃSKI | KIEROWNICTWO PRODUKCJI: AGNIESZKA KARPOWICZ, ANNA OVIACH, MICHAŁ WALCZAK
ZDJĘCIA: PIOTR NIENYJSKI | MUZYKA: BARTOSZ CHALUDECKI | DŹWIĘK: LESZEK FREUND, KACPER HABIGASIK, MARCIN KASINSKI | PIOSENKA: „BACZYŃSKI - PIESŃ O SZCZĘŚLIU” W WYKONANIU CZESŁAW ŚPIEWA I MELI KOTELIK
SCENOGRAFIA: ANNA WUNDERLICH | KOSTIUMY: ANNA BANASIAK, AGATA PRZYBYL | CHARAKTERYZACJA: MARCIN RÓDZAK, MAGDALENA DANILEWICZ | MONTAŻ: KORDIAN PIWÓWORSKI
PRODUKCJA: ARTIRAMA SP. Z O.O. PRZY WSPÓŁPRACY Z ARTEFAKT FILM | DYSTRYBUCJA: STUDIO INTERFILM
FILM WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ POLSKI INSTYTUT SZTUKI FILMOWEJ

www.baczynskifilm.pl

MINISTERSTWO KULTURY

MINISTERSTWO EDUKACJI

PRODUKCYJA

REKLEAMING

WSPÓŁFINANSOWANIE

DISTRIBUCJA

